

Újfehértói Református Általános Iskola és Óvoda Tagóvodája

Újfehértó, Debreceni út 206.

Tel./fax: 06-42/290-533

Adószám: 18287448-2-15

Levelezési cím: 4244 Újfehértó, Pf. 27.

Az Újfehértói Református Általános Iskola és Óvoda Tagóvodájának

Pedagógiai Programja

2018

TARTALOM

I. Általános információk az óvodáról	4
II. Helyzetelemzés	5
II.1. Az óvoda szociokulturális környezete	5
II.2. Keresztyén emberkép és nevelés óvodánkban	6
II.3. Óvodánk személyi feltétele	7
II.4. Óvodánk tárgyi feltételei	8
III. Óvodai nevelés	9
III. 1. Óvodai nevelésünk alapelvei	9
III.2. Óvodánk nevelési céljai	10
III.3. Gyermekkép	1Hiba! A könyvjelző nem létezik.
III. 4. Óvodakép	12
IV. Óvodánk beszoktatási rendszere	14
V. Óvodai nevelés általános feladata	16
V.1. Az egészséges életmód alakítása	16
V.1.1.Egészségnevelés	18
V.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	20
V.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	22
V.4. Keresztyén nevelés	24
VI. Együttnevelés a szülőkkel	28
VII. Az óvodai élet tevékenységi formái	29
VII.1. Játék	29
VII.2. Verselés, mesélés	33
VII.3. Ének - zene, énekes játék, gyermektánc	36
VII.4. Rajzolás, mintázás, kézimunka	39
VII.5. Mozgás	42
VII.6. A külső világ tevékeny megismerése	44
VII.7. Munka jellegű tevékenységek	48
VII.8. Tevékenységben megvalósuló tanulás	5Hiba! A könyvjelző nem létezik.
VII.9. Néphagyomány ápolás	53
VIII. Az óvodai élet megszervezése	54
VIII.1. A tevékenységi formák szervezése	55
VIII.2. Hetirend	55
VIII.3. Az óvodai élet időbeosztása – napirend	56
VIII.4. Az óvodai nevelés tervezése	56
IX. Az óvoda ünnepei	57

X. Az óvoda szakmai dokumentumai	59
XI. Az óvoda speciális szolgáltatásai	61
XII. Gyermekvédelem az óvodában	61
XIII. Integrált nevelés	6Hiba! A könyvjelző nem létezik.
XIV. Az óvoda kapcsolatai	64
XIV.1. Az óvoda és a családok kapcsolata.....	64
XIV.2. Az óvoda és a fenntartó gyülekezet kapcsolata	65
XIV.3. Az óvoda és az iskola kapcsolata	65
XIV. 4. Szakmai kapcsolatok	66
XV. Óvodánk programjának megvalósításához szükséges eszközrendszer	67
XVI. A pedagógiai program jogszabályi háttere.....	70
XVII. Legitimációs záradék	71

I. Általános információk az óvodáról

Az óvoda neve: Újfehértói Református Általános Iskola és Óvoda Tagóvodája

Az óvoda székhelye: 4244 Újfehértó, Debreceni út 206.

Telefonszáma: 06/42-290-533

E-mail címe: ujfrefovoda@freemail.hu

Tagóvoda-vezető: Kissné Urr Ágnes

Telefonszáma: 06/30-985-26-42

E-mail címe: agnes7676@freemail.hu

Óvoda fenntartója: Újfehértói Református Egyházközség

A fenntartó címe: 4244 Újfehértó, Petőfi Sándor út 30.

Telefonszáma: 06/42-290-036

E-mail címe: ujfeherto@reformatus.hu

II. Helyzetelemzés

II.1. Az óvoda szociokulturális környezete

Intézményünk fenntartója – Újfehértói Református Egyházközség – 2012. szeptember 1.-től működteti Református Óvodánkat az Újfehértó Város Önkormányzattal kötött Köznevelési megállapodás és óvodai épületére – Újfehértó Debreceni út 206. szám – vonatkozó használati jogot alapító szerződés alapján. Ebben az évben az állam segítségével az egyház megvásárolta az épületet, így 2018. augusztus 2-től saját tulajdonba került. Az óvoda korábban is óvodai célokat szolgált.

Nevelésünk három csoportban folyik, amelynek rendszerét áthatja a keresztyén szellemiség. Az óvoda a város déli részén, a Református Iskola közvetlen szomszédságában, a Református Imaház közelében helyezkedik el.

A családok nagy része nem hitéleti alapon írattja a gyermekét a Református Óvodába. Az óvodapedagógusaink és a gyermekeink feladata a családokba visszahozni a keresztyén értékeket, az Isten iránti hitet és szeretet. Úgy tekintünk erre a feladatra, mint olyan „szeretet hídra” ami az Imaházba, Templomba és Egyházközséghez vezet. A program készítésekor építettünk az óvoda hagyományaira, tapasztalataira.

Ezt kívánjuk gazdagabbá formálni, új elemeket beépíteni, ami egyedivé, sajátossá teszi az óvodánkat. Legfontosabb feladatunknak a keresztyén értéket közvetítését emeltük ki, amelyhez szorosan kapcsolódik a magatartási, viselkedési szokások alakítása.

Szeretnénk, ha a szülők többsége hitének indíttatása által hozná gyermekét az óvodánkba. Nagyszerű dolog lehet együttműködni azokkal a szülőkkel, akik lélekben együtt vannak velünk a Krisztusi szeretet megnyilatkoztatásaként.

Gyermekevédelmi feladat bőven van. Településünk e részén is sok a nehéz anyagi körülmények között élő, munkanélküli, nagycsaládos emberek száma. Bővül a nevelő szülői szolgálat.

Egyre több hátrányos helyzetű gyermek van intézményünkben, de mivel a törvény szerint az a gyermek számít HHH - nak, akinek szülei iskolai végzettsége nem haladja meg a 8 osztályos általános iskolát, az óvodai statisztika nem tükrözi a keserű valóságot. A családok közül többen a mezőgazdaságban dolgoznak, alkalmi munkavállalók. A gyermekevédelem minden óvónő feladata. Szeretnénk, ha a szülők részt vennének közös programjainkon, elfogadnák az óvoda által képviselt értékeket.

Az óvoda egyházi intézmény; kapui nyitva állnak mindenki előtt, akinek szívében megdobban az Isten szeretete iránti vágy.

Református óvodánk nyitott, az óvoda felekezeti hovatartozásra való tekintet nélkül fogadja a gyermekeket. A beiratkozás rendje, a felvételi szempontok alapidokumentumainkban szabályozottak. Az óvodában 3 csoportban folyik a nevelő munka. A csoportok összetétele homogén, osztatlan, de részben osztott csoportok is fellelhetők óvodánkban. Az 3 óvodai csoport az alapító okirat szerint az indítható össz-csoportszám. A csoportok száma egyező az óvoda épületének befogadó képességével, újabb csoport indítása már nem megoldható a meglévő feltételrendszerben.

II.2. Keresztyén emberkép és nevelés óvodánkban

Református Tagóvoda szellemisége

„Neveld a gyermeket a neki megfelelő módon, még ha megöregszik, akkor sem tér el attól.”

(Péld 22,6)

Intézményünkben a Biblia tanítása alapján szeretnénk segíteni a ránk bízott gyermekeket Isten csodálatos alkotásainak felfedezésében. Sok szeretettel végezni közöttük a magvetés szolgálatát, hogy igazán értékes emberré, személyiséggé váljanak. Óvodai nevelésünk célját sajátos légkörben, érzelmi alapokra helyezve kívánjuk megvalósítani, ahol hangsúlyos szerepet kap a hit, a szeretet és a hála, teremtő Istenünk iránt. Mindig megújulásra kész szakértelemmel kívánjuk testi, közösségi és értelmi képességeiket egyéni, differenciált módon fejleszteni. Óvodánk biztosítja a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek, ezen belül az integrálható gyermekek egyéni fejlesztését, segítségét.

Szeretnénk fenntartónk, - az Újfehértói Református Egyházközség - és a szülők igényeinek eleget téve mindent megtenni annak érdekében, hogy óvodánk tartósan, jó színvonalon, költséghatékonyan működjön, az önként vállalt, illetve a jogszabályokban előírt feladatainak ellátásában. Arra törekszünk, hogy óvodai nevelő munkánk a törvényességi ellenőrzés során elismerést váltszon ki.

Óvodánkban gyermekeinket a keresztyén értékrend alapján, személyes hitünk, életünk példájával, legjobb tudásunk szerint, családi légkörben, a szülőkkel szorosan együttműködve neveljük. A személyiséget tiszteletben tartva készítjük fel a gyermekeket, hogy iskolára alkalmassá váljanak. Mindennek feltétele, a dolgozók Jézus iránti elkötelezettsége, szakmai ismerete, innováció, a minőségi munkára való törekvés.

II.3. Óvodánk személyi feltétele

Óvoda dolgozói

Óvodapedagógus	6 fő
Dajka	3 fő
Pedagógiai asszisztens	1 fő
Összlétszám:	10 fő

A személyi feltételeket a törvényi előírásoknak megfelelően biztosítjuk. Az intézményben összesen 10 fő dolgozik, akik a gyermekek református keresztyén nevelését hivatottak ellátni.

Az óvoda vezetését Köznevelés Vezetői szakvizsgával rendelkező óvodapedagógus látja el. Munkatársaink közül egy kolléganőnek mentor, gyakorlatvezető pedagógus szakvizsgája van, a pedagógiai munkát közvetlenül segítő munkatárs főiskolai képesítéssel rendelkezik.

Egy-egy csoportban két óvodapedagógus és egy pedagógiai munkát közvetlenül segítő szakember (dajka) végzi a gondozási és nevelési feladatokat. A dajkák és az óvodapedagógusok együttműködése teszi hatékonyá a pedagógiai folyamatot. Óvodánk pedagógusainak képzettsége biztosítja a gyermekek megfelelő nevelését, fejlesztését.

Az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak hitükkel, személyiségükkel, értékes munkájukkal segítik az óvodai munka eredményességét.

Az óvoda valamennyi dolgozójával szembeni elvárás, hogy hitét gyakorló keresztyén ember legyen, aki hitelesen tudja közvetíteni cselekedeteivel, munkájával a keresztyén értékrendet.

Szakmai munkánkat rendszeresen nevelőtestületi megbeszélésekkel, továbbképzésen való részvétellel, újonnan megjelent szakirodalom beszerzésével kívánjunk színvonalasan végezni és fejleszteni. Fontosnak tartjuk, hogy a változó társadalmi környezethez rugalmasan tudjunk igazodni, fejlesztve ismereteinket és tudásunkat, a technika újításait is alkalmazva. Ennek kontrolja az Ige mérlege.

II.4. Óvodánk tárgyi feltételei

Az óvoda több mint 40 éve épült. A korábbi fenntartó a tárgyi feltételek előteremtésekor szem előtt tartotta az alapprogramban előírtakat, nagyrészt megfelelnek a rendeleteknek.

A csoportszobáink világosak, esztétikusak és rendezettek, a berendezések a gyermekek biztonságát, egészségének óvását és mozgásterének biztosítását szolgálják. A tárgyak, bútorok a gyermekek méretének megfelelőek, könnyen mozgathatók. A kiszolgáló helyiségek tiszták. Két csoport közösen használ öltözőt, mosdót, egy csoportnak külön öltözője és mosdója van.

A hideg-meleg vizes mosdó a gyermekek életkori sajátosságának megfelelnek. Az intimitáshoz a feltételek biztosítottak. Az öltözőkben névvel, jellel ellátott öltözőfakk van, a gyermekek ruhái, tornaruha, váltó ruha és váltó cipő számára.

A melegítő konyha felszerelése megfelelő.

Az udvar parkosítása folyamatos. Fából, kötélből készült ügyességfejlesztő játékszerek, mászóakák, mind a gyermekek sokoldalú, biztonságos, egészséges mozgását fejlesztik, melyek megfelelnek a korszerű követelményeknek. 2017-ben óvodánk udvari tárgyi feltétel rendszere bővült egy többfunkciós, műfüves Ovi-Foci pályával. A mozgásfejlesztő eszközöket a tornaszertárban, az egyéb központi fejlesztő eszközöket a játékszertárban helyeztük el.

A tárgyi feltételek kialakításának, folyamatos biztosításának szempontjai:

- A bútorok mérete a gyermekekhez illő legyen,
- Megfelelő mozgásteret biztosítsunk a gyermekek számára,
- A játékok, legyenek fejlesztőek, esztétikusak, tartósak,
- Az eszközök ne rejtse magukban balesetveszélyt!
- Törekedjünk a természetes alapanyagok használatára.
- A gondozás, a higiénia feltételei biztosítottak legyenek.
- Az udvar füves, tágas, esztétikus legyen, elsősorban természetes anyagokból készült eszközökkel szereljük föl. Legyen, homokozó, babaház, mozgásfejlesztő eszközök, mászóakák.
- Az udvari élethez változatos, mozgásfejlődést elősegítő eszközök szükségesek.
- Az Ovi-Foci pálya megléte segíti a labdajátékok és a mozgás megszerettetését.
- Az óvodai csoportok díszítése, hangulata igazodjék a keresztyén szellemiséghez, jelenjenek meg a helyi kulturális hagyományok. A bensőséges hangulat, a szokásrendszer érzelmi mozzanatainak kialakításához puha párnák, az óvó néni mesélő karszéke, takarók, növények, esetleg akvárium, terrárium.

- Olyan beltéri eszközök, amelyek a csoportszobában is lehetővé teszik a szabad játék idején a mozgásfejlődést.
- Legyen eszköztára a hitéleti nevelésnek, tevékenységeknek: Biblia, gyermekbiblia, flanel képek, bibliai tartalmú képeskönyvek, társasjátékok, bábok, református énekeskönyv, keresztyén gyermek énekgyűjtemény, stb. Ezeknek a kiválasztásánál fontos szempont az esztétikai nevelés, a hitelesség, a biblikus szemlélet érvényesítése.

Nagy megtiszteltetés számunkra, ha egy család a legféltettebb kincsét, a gyermekét bízza ránk. Erre a megtiszteltetésre szeretnénk méltóvá válni Isten jelenlétére támaszkodó hittel, lelkiismeretes munkánkkal, szép környezetünkkel, gazdag eszköztárunkkal.

III. Óvodai nevelés

III. 1. Óvodai nevelésünk alapelvei

A református nevelés világnézeti alapja a Szentírás és az abból táplálkozó hitvallásunk. A nevelést elsősorban a nevelők, a nevelési koncepciót kidolgozó pedagógusok emberképe határozza meg. Ahhoz, hogy a nevelő munkánk programszerű legyen, alapvető fontosságú, hogy lefektessük a mindent meghatározó legalapvetőbb elveket.

Gyermekeinkben szeretettel, szakértelemmel (életkorúknak megfelelő módon) kívánjuk elültetni az „Ige magot”, mely igazán értékes emberré, személyiséggé formálja őket.

Keresztyén nevelésünk célja, a harmonikusan fejlődő személyiség kialakítása valamint a keresztyén értékrend átadása, mely elsősorban a gyermek lelki életére irányul, de átszövi az általános nevelési feladatokat és a közösségi nevelést is.

Gyermekeinket szeretnénk elindítani azon az úton, ahol az evangélium megismerése által életük egy bizonyos pontján Jézus Krisztus követőjévé válnak.

Azt az örömhírt szeretnénk képviselni a gyermekek között, hogy noha mi nem tudunk Istenhez felkapaszkodni, Ő lehajolt hozzánk és Jézus Krisztusban utat nyitott nekünk Önmagához.

A nevelést teljesen átvenni a családoktól nem lehet, de velük együtt, a közös célra tekintve, óvodánk és a család betöltheti a feladatát. Nem minden szülő tudja felvállalni otthon a keresztyén hitben való nevelést, ezért az evangélium hirdetésének első lépcsőfoka óvodánk lehet.

A 3-6-7-8 éves korú gyermekeknek egyénenként változó testi és lelki szükségleteik vannak, ezért a differenciált személyiségfejlesztés, tehetséggondozás a nevelésünk alapvető kritériumai.

III.2. Óvodánk nevelési céljai

Az óvoda nevelési célja 3-6-7-8 éves gyermekek sokoldalú, harmonikus személyiségfejlődésének elősegítése, az életkori, egyéni sajátosságok és a gyermekek eltérő fejlődési ütemének figyelembevételével.

A családdal együttműködve, szeretetteljes légkörben, jó példával, a hitre való nyitottságot biztosítani a gyermekeknek. A gyermekek a belső érés valamint a családi és óvodai nevelés eredményeként az óvodáskor végére testileg, lelkileg és szociálisan érik el az iskolai munkához, az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet.

Nevelési célunk átfogó megfogalmazásban: Az óvodai nevelést az egész személyiségfejlődésbe ágyazva látjuk, a felnőtté vált embert tarjuk szem előtt, noha tudjuk, hogy csak egy kis darabka a miénk ebből a folyamatból. Azt is tudjuk azonban, hogy a személyiségfejlődést alapvetően meghatározó időszak bízott ránk.

Nevelő munkánkkal felkészítjük a gyermekeket egy tartalmas, jól megélt életre, amelyben törekvés, hogy Isten és emberek előtt való kedvességben éljünk.

Istentől kapott szabadságával, döntési lehetőségeivel felelősen élni tudó embert nevelünk, akik másokért és önmagukért is felelősséget érző emberek lesznek.

Autonóm személyiséget nevelünk. Az autonómia mértékének pedig az akarat erejét, pozitív irányultságát és a felelősségvállalást tekintjük.

Az átfogó képet szem előtt tartva feladatunk, hogy felkészítsük a gyermeket az óvodáskort követő időszakra, az iskolai életre.

Az általános célkitűzés alapján az óvodánk küldetésnyilatkozata:

Keresztyén szellemű óvodánkban a gyermekeket Istennel való kapcsolatra segítjük, hogy fölfedezzék mindenki belsejében az értéket, törekedjenek az elemi bibliai és normák szerinti viselkedésre, örömet jelentsen számukra – a játék mellett – a tanulás, pozitív énképük birtokában készen álljanak az iskolás életmódra.

Ebből adódó feladatunk, hogy a gyermek óvodáskor végére:

- Életvidám, önállósuló személyiséggé váljon.
- Tudjon arról, hogy ő Istennek egyszeri, megismételhetetlen teremtménye, akit Isten szeret és akivel jó tervei vannak az Úrnak.
- Tudjon arról, hogy a megbocsátást és a szeretetet nem kell kiérdemelnie.
- Alakuljon ki életkorának megfelelő mértékben reális (korlátaival is számolni tudó) és optimista (lehetőségeinek örülni tudó, a fejlődésben bizakodó) énképe.
- Ismerje meg - elsősorban a felnőttek példáján keresztül, - hogy mit jelent hitből élni, bízni Jézusban.
- Legyen kedve a megismeréshez, tájékozódáshoz, ennek érdekében legyen képes erőfeszítésre is.
- Alakuljon ki egészséges lelkiismerete, merje vállalni önmagát, ha kell hibáit is (igazmondás, őszinteség).
- Képes legyen a környezetével (társadalmi és természeti, kulturális) való kiegyensúlyozott kapcsolatra.

III.3. Gyermekkép

„Bizony, az Úr ajándéka a gyermek, az anyaméh gyümölcse jutalom.” /Zsolt.127.3./

Mit tudunk meg a Bibliából a gyermekről?

- Isten ajándéka és áldása, örömünkre adatott.

- A gyermek, nem kicsinyített felnőtt. (*„Neveld a gyermeket a neki megfelelő módon, még ha megöregszik, akkor sem tér el attól.”*) /Péd. 22.6./

A Biblián nyugvó gyermekkép legfontosabb vonása, hogy a gyermeket Isten ajándékának tekintjük, akit az Úr elsősorban a családjának adott. A gyermek tehát olyan ajándéka Istennek, akit rábízott a felnőttekre megtisztelő feladatként. Ebből pedig az következik, hogy nagyra becsüljük a gyermeket, hisz látnunk kell benne az óriási lehetőséget, valamint, hogy Isten és emberek előtti felelősségünket átérezzük.

Az óvodáskor jelentősége:

A gyermeket úgy látjuk, mint Isten egyedi, drága ajándékát, akit felnőtté válásáig (azaz csak egy időre) az őt körülvevő felnőttekre, elsősorban a családjára bízott a mi Urunk. Isten az embert szabadnak teremtette. A szabadság személyiségéhez és méltóságához tartozott.

Isten munkatársaiként mindent megteszünk azért, hogy az ember szabadságát munkáljuk. Ez nevelésünk egyik alaptétele. Gyermekképünk szerint az ember kezdettől fogva személyiség, de a kezdetekben nem önálló személyiség. Az önálló személyiséggé válás az én tudat kialakulásával kezdődik. A személyiség kiválása a szülők személyiségének öleléséből hasonlít a testi születésre. Isten gyönyörűen tárja ebben a folyamatban elénk, hogy a gyermek közösségre teremtett, csak közösségben, kapcsolatrendszerében értelmezhető, mégis egyszeri, megismételhetetlen, egyedi személyiség. Ezekből következik pedagógiánk másik alaptétele: a gyermeki személyiség mély tisztelete.

III. 4. Óvodakép

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjában és a Református Óvodák keretprogramjában foglaltakkal összhangban, a helyi nevelési programunk elkészítésénél a keresztyén világkép kialakítását, a keresztyén erkölcs megalapozását, a Bibliai integrációt tartjuk szem előtt. A keresztyén nevelés és az a tény, hogy az egész napot áthatja ez a légkör, a gyermekek pozitív személyiségének kialakítását segítik elő.

A pedagógiai programunk lényege, hogy átlátható, világos célt tűzzünk magunk elé, ezután pedig kijelöljük a célra vezető utat, a pedagógiai hatásrendszert. Pedagógiai hatásrendszer alatt értjük azokat a tudatosan tervezett vagy számba vett hatásokat, amelyek a gyermekeket az intézményünkben folyó nevelési folyamat során érik, s a kívánt személyiségfejlődés irányában hatnak. A legáltalánosabb hatást az intézmény szellemisége, megjelenése, az óvoda teljes közössége (felnőttek, gyerekek, a csoportokon belüli légkör és a csoportok egymással való kapcsolata), az intézmény légköre fejt ki. Éppen ezért tudatosan alakítjuk az óvoda képét.

A mi óvodánk:

- A család segítségére munkálkodó óvoda, ahol a családot és az intézményt a gyermekért érzett felelősség egymás mellé állítja, ahol a szülőben erősödhet a gyermekében való öröm, erősödik a gondoskodási készség, a gyermek iránt érzett szeretet.
- Nyitott óvoda, ahol szívesen látjuk a nálunk elidőző szülőket, a fenntartó gyülekezet érdeklődő tagjait, a munkánk iránt érdeklődőket. Óvodánk tag élettér mindenkinek, amely érzelmi biztonságot nyújt gyermeknek, szülőnek, munkatársnak, látogatónak egyaránt. Olyan óvoda, ahol a nyitottság intézményen belül is, egymás felé is megnyilvánul, a kollegialitás, a csoportok közötti kapcsolatokban is megnyilvánul.

- Olyan óvoda, ahol Isten Igéje, az abban közölt norma tekintély, ezért érvényesül. Így érzékelhetővé válik az ott élők és a kívülálló számára is, hogy a keresztyén szeretetbe ágyazott rend védőkorlát, tehát biztonságban vagyunk, a szeretet és a rend biztonságában.
- Olyan óvoda, amelyik képes hordozni a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési problémákkal küzdő családokat, gyermekeket is.
- Olyan, amelyiknek légköre oldott, kötetlen, s a gyermeknek nem csupán felkínáljuk, hanem meg is adjuk a számára szükséges műveltséganyagot.
- Olyan, ahol az oldottság és a kötetlenség nem torkollik szétszórtságba, hanem jól érzékelhető marad az egészséges erőfeszítés, a biztonságot adó kiségyensúlyozott fegyelem, nyugalom.
- Olyan óvoda, amelyben nincs hajszoltság, görcsös túlterheltség, mégis ösztönzött, és követhető a pedagógiai munka.
- Ahol az állandóság biztonsága és a rugalmasság szabadsága együtt van jelen.
- Ahol a gyermekek fejlődését sokoldalú tevékenységrendszer biztosítja, amelynek középpontjában a játék áll.
- Olyan óvoda, amelyik rendezett, meghitt, szép környezetet biztosít.

Óvodaképünk kiemelkedő kulcsszereplője a pedagógus személye.

- A pedagógus tud azonosulni a református értékrenddel és képviseli azt. Erre nézve fogadalmat is tesz a gyülekezet közösségében.
- Időt szán saját lelke táplálására, Istennel való kapcsolatának építésére (óvodai felnőtt áhítatokon való részvétel, személyes hitélet gyakorlása, a gyülekezeti életben való aktív bekapcsolódás).
- Az óvoda pedagógusai a többi munkatárssal közösen segítsék egymást a lelki fejlődésben, nehézségeik, különösen a munkánkkal kapcsolatos terhek viselésében.
- Imádkozik a gyermekekért!
- Isten előtti felelősséggel fejleszti szakmai tudását, munkájának minőségét
- Nyitottságra, közvetlenségre törekszik.
- Öszinte szeretetre, tiszteletre, elfogadásra törekszik mind a gyermekek, mind a szülők, mind a kollégák felé.
- Nyitott az újra, meggondoltan, nem öncélúan újít.

Az óvodáskor életkori sajátossága az érzelmi dominancia. Éppen ezért tudatosan oda figyelünk az érzelmi szükségletekre. Különösen igaz ez a gyermekre.

A keresztyén óvodakép alapvonása a kézzelfoghatóan megtapasztalható szeretet jelenléte az intézményben. A szeretetet elsősorban érzelemként éljük át, de az igazi szeretet ennél sokkal több: a másik ember tudatos döntéssel való felvállalása feltétel nélkül. Ez akarati erőfeszítést is feltételez. A szeretetet legtökéletesebben a Szentírás egésze tárja elénk, ahogyan Isten szeretetét bemutatja.

A keresztyén óvodában magas érzelmi intelligenciával rendelkező felnőtteknek jól érzékelhető módon kell kimutatniuk a gyerekek, a szülők és egymás felé szeretetüket. Hogyan?

- kontaktussal,
- megfelelő módon (kulturális szabályaink betartásával) – a gyerekek igénye szerinti - testi közelséggel,
- kitüntetett figyelemmel,
- verbálisan is (természetesen egész magatartásunkkal összhangban),
- védőkorlátok felállításával, figyelmeztetéssel,
- családi, oldott légkörrel,
- kiegyensúlyozottsággal,
- biztonságot nyújtó szokásokkal,
- hagyományok, ünnepek bensőséges, tartalmas megtartásával,
- tettekben való áldozatkészséggel,
- megbocsátással,
- a konfliktusok szeretetben való kezelésével,
- megbízhatósággal,
- pásztori lelkülettel.

„Az elveszettet megkeresem, az eltévedtet visszaterelem, a sérültet bekötözöm, a gyengét erősítem, a kövérre és az erősre vigyázok, úgy legeltetem őket, ahogy kell.” Ezékiel 34,16.

IV. Óvodánk beszoktatási rendszere

Az óvodába kerülés az első komolyabb szeparáció (az elválás) egyaránt megviseli a szülőket, testvéreket és az óvodába kerülő gyermeket.

A gyermek általában a következőt érzi: félelem, bizonytalanság, magány, szorongás.

A beszoktatás napjaiban a csoportban dolgozó mindkét óvodapedagógus fogadja a gyermekeket, így a személycsere nem éri őket váratlanul. Beszoktatásunk alapelve a fokozatosság.

A beszoktatás megkönnyítése érdekében javasoljuk a következő előkészítő munkát a szülők részéről – óvodapedagógusi tájékoztatással:

- beszélgetés arról, hogy mi történik az óvodában és kik lesznek ott,
- csak pozitív hangsúllyal kerüljön elő az óvodáztatás, soha ne fenyegetően,
- próbálják a gyermekek bioritmusát az óvodai napirendhez igazítani,
- a nyári szülői értekezleten válasszák ki a gyermekük jelét, rajzolják, varrják fel az óvodai ruhákra, cipőkre,
- egyeztessenek időpontot az óvónővel családlátogatásra, melyet a nevelési év megkezdése előtt megszervezünk,
- előre egyeztetett időpontban érkezzenek meg augusztus végén, amikor az óvónők egyenként fogadnak minden gyermeket és kísérőjét,
- legyen határozott, de megértő gyermekével, ha tiltakozik az óvoda ellen,
- soha ne hagyja az óvodában búcsú nélkül a gyermekét,
- számítsanak arra, hogy az első héten nincs az óvodában bent alvás, az altatás a második héten kezdődik.

A beszoktatás időszakát szeptember végéig tűzzük ki.

Az együttműködés eredményeképpen:

- a beszoktatási folyamat végén a felek (gyermek, óvodai dolgozók, szülők) megismerik és elfogadják, reményeink szerint megszeretik egymást,
- a gyerekek és szüleik beilleszkednek az óvodai rendbe, elfogadják a közösen megbeszélte szabályokat,
- az óvoda dolgozói elfogadják a gyermekeket (és szüleiket, egyéni képességeikkel, érzelmeikkel és nehézségeikkel együtt),
- szabad az információáramlás a felek között,
- az esetlegesen felmerülő problémák felszínre kerülnek és konstruktív megoldás születik a cél érdekében,
- kialakul és rögzül a napirend, a házirend rutin szerint működik.

V. Óvodai nevelés általános feladatai

V.1. Az egészséges életmód alakítása

„Avagy nem tudjátok-é, hogy a ti testetek a bennetek lakozó Szent Léleknek temploma, amelyet Istentől nyertetek; és nem a magatokéi vagytok?” (1Kor 6,19)

A keresztyén gondolkodásban, értékrendben az Élet alapvető érték. Éppen ezért az egészséges életvitel igényének kialakítása, a testi fejlődés biztosítása, a fizikai állapot védelme, edzése óvodai nevelésünkben kiemelt jelentőséggel bír. Aláhúzza ezeknek a jelentőségét az óvodás gyermek életkori sajátossága: a nagy mozgásigény, az alapvető szokások, a testséma kialakulásának időszaka, stb. Ezt a szemléletet szeretnénk beépíteni a gyermekek értékrendjébe is: egymás és önmagunk testi épségének óvása, az életünk minősége iránti felelősségérzet felébresztése. A helyes életvitel, a gyermek testi-lelki harmóniájának megalapozása: testi komfortérzete nő, testi képességei fejlődnek, optimális fejlődése biztosított.

Keresztyén szemléletünk alapján valljuk, hogy a harmonikus ember nem csupán a szervezet jó működését jelenti, hanem a kiegyensúlyozott lelkiállapotot is, amelyek egymással kölcsönösen és szorosan összefüggenek. Tehát a testi nevelés lelki háttérét a napi áhítatok jelentik óvodánkban.

E nevelési terület tartalmazza a gyermekek gondozását, a fejlődéshez szükséges egészséges környezet és eszközrendszer biztosítását, az egészségvédelmet, a testi nevelést, a mozgás-fejlesztést, edzést, az egészséges életmódhoz szükséges szemléletmód kialakítását.

Fontos az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só és telítetlen zsírtartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve a tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és egészségmegőrzés szokásainak kialakítása. A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítását, környezettudatos magatartás megalapozása. A megfelelő szakemberek táplálkozás bevonásával a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

A gyermek megismerése nélkülözhetetlen. Az óvodapedagógus az ismerkedés folyamatát a gyermekről készített anamnézissel indítja el. Fontos, hogy ismerje igényeiket, egyéni

jelzéseiket, otthonról hozott szokásaikat. E szemléletmódot a családok felé is közvetítjük, segítve az egészséges életvitel kialakítását a családban is.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

- Az első alakváltozás befejeződése.
- A saját személye körüli alapvető tisztálkodási, öltözködési teendők önálló végzése. Az egészséges életmód, a testápolás, az egészségmegőrzés szokásrendszere megalapozódott.
- A finommotorika olyan fejlettsége, amely lehetővé teszi az iskolai tanulás megkezdését, felkészült az írástanulásra. (Helyes ceruzafogás)
- A mozgáskoordináció megfelelő fejlettsége.
- Az oldaliság kialakulása.
- Mozgását, viselkedését, testi szükségleteit szándékosan irányítani képes.
- Megalapozódott étkezési kultúrája.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermek fejlődéséhez szükséges környezet és eszközrendszer biztosítása.
- A gyermek testi komfortérzetének biztosítása.
- A gondozás során a személyiség intimitásának védelme.
- A gondozás során beszélgessen a gyermekkel, alakítson ki bizalommal teli kapcsolatot, készítse a gyermekeket testi szükségleteiknek szóbeli kifejezésére. Ebbe a bizalmi körbe vonja be a dajkát is.
- A korcsoportnak megfelelő segítség nyújtása a gondozás során (elősegítve az önállósodást).
- Legyen tekintettel a gyermekek eltérő szükségleteire, fejlődési ütemére.
- A gondozási teendők kultúrtartalmának közvetítése (tisztá, esztétikus, rendezett megjelenés, környezetalakítás, kulturált étkezés)
- A testi komfortérzet, a mentális biztonságérzet kialakítása rugalmas, mégis stabil napi rendi keretekkel.
- A szokásrend fejlesztésének megtervezése.
- A szokások gyakorlásához megfelelő időkeret biztosítása.
- A harmonikus mozgásfejlesztés érdekében a szabad mozgás lehetőségének biztosítása.
- A szervezett mozgásfejlesztés, a mindennapos testmozgás biztosítása.

- Olyan tevékenységek szervezése, amelyekben a különböző koordinációk fejlődnek, a finommotorika gyakorlása biztosított.
- A korszerű táplálkozásra való törekvés (pl.: a szülőkkel együttműködve sok zöldség- és gyümölcs).
- Amikor csak lehet, a szabadlevegőn szervezze meg a tevékenységeket.
- A pihenés nyugodt körülményeinek biztosítása (az aludni valóban nem tudó gyerekek csendes, másokat nem zavaró tevékenységre szoktatása, ennek a lehetőségnek a megfontolt kialakítása).
- A gyermekbalesetek megelőzése (megfelelő eszközök, folyamatos felügyelet, balesetmentes környezet, a gyermekek figyelmének felhívása a balesetveszélyekre).
- Az anamnézis során a gyermekek egészségi állapotának felmérése, további figyelemmel kísérése.
- Ha szükséges, megfelelő szakemberek bevonásával speciális gondozó, prevenció és korrekciós testi nevelési feladatok ellátása.

V.1.1.Egészségnevelés

Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) meghatározása szerint az egészség egybefoglalja a testi, a mentális-lelki és a szociális jólétet. Az egészségnevelés folyamatában lényeges, hogy a tanulók megismerjék a helyi környezeti kockázatok egészségükre gyakorolt hatását, megelőzzék a megbetegedést okozó helyzeteket.

Az egészségnevelés fogalma:

Az egészségnevelés olyan változatos, kommunikációs formákat használó, tudatosan létrehozott tanulási lehetőségek összessége, amely az egészséggel kapcsolatos ismereteket, tudást és életkészségeket bővíti az egyén és a köz egészségének előmozdítása érdekében. (WHO)

Az egészségnevelés céljai:

- Elősegíteni a gyermek felelősségvállalását.
- Biztatni a gyermeket az egészséges életmódra.
- Lehetőségeket adni, hogy a gyermek bizonyíthassa fizikai, lelki, szociális erejét.
- Elősegíteni az önismeretet és az önbecsülést.
- Fejleszteni a döntési képességet.
- Kialakítani a nemi szerepeket.

- Fejleszteni a szellemi, etikai, erkölcsi értékeiket.
- Kialakítani a társadalom iránti felelősséget.

Rövidtávú célok:

Az egészségnevelés az óvodai élet valamennyi területén megjelenik (játék, munka, tanulás).

A pedagógusok, felnőttek, szülők életvitelükkel példát nyújtsanak!

Környezeti, személyi higiénia kiválóságára kell törekednünk.

Az óvodai gyermekbalesetek elkerülése minden felnőtt és gyermek feladata.

Az óvodán belül bántalmazás elkerülése minden dolgozó kötelessége.

Az óvodai egészségnevelésünk **hosszú távú célja** a gyermekek egészségnevelésének jellemzői a gyermekek egészséges, testi, lelki és szociális fejlődésének elősegítése. Személyi és tárgyi környezetünkkel elő tudjuk segíteni azoknak a pozitív magatartásoknak és szokásoknak a kialakulását, melyek az egészség megőrzését biztosítják vagy az egészségi állapotot javítják. Az óvodába járó gyermekek egészségmagatartásának formálása. Ezzel intézményesen előkészítjük azt, hogy majdan felnőttként aktív szerepet vállaljanak életminőségük alakításában, megőrzésében.

Feladatunk a hosszú távú céljainkra vonatkozó értékrendszer és szokásrendszer értelmi, érzelmi, erkölcsi megalapozása. Ezen belül az önismeret, társas érzelmi készségek, a tolerancia és segítő életmód fejlesztése.

Az óvodapedagógus feladata:

- legyen mintaadó személyiség,
- mentálhigiénés felkészültséggel rendelkezzen,
- gyermekorientáltan koncentráljon az elvégzendő feladatokra.

Az egészségnevelésen belül óvodánkban a következő területeket kiemelten kezeljük:

- baleset megelőzés, biztonságos környezet kialakítása,
- egészséges táplálkozás,
- rendszeres orvosi szűrővizsgálatok, gyermekbetegségek, védőoltások, fogápolás,
- rendszeres mozgás, sportolás,(Ovi-foci) - igény szerint,
- egészségnevelési előadások, tájékoztatók szülőknek,
- egészségvédelmi programok (egészségnapok szervezése a családok bevonásával, játékos sportdélutánok, kirándulások, túrák szervezése stb.).

V.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága: a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségen belül az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, otthonosság, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Keresztyén óvodánkban az óvónő hite, elhivatottsága semmivel nem pótolható érték.

A felnőtt – gyermek kapcsolatában ki kell alakítani a pozitív attitűdöt, a szereteten és kötődésen alapuló együttműködést. E szoros érzelmi kapcsolat a beszoktatással kezdődik. Ennek nélkülözhetetlen eleme az empátiakészség, valamint a pozitív élmények.

A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak /együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség/ és akaratának /önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának/ szokás és normarendszerének megalapozása. Mindezek megvalósításához elengedhetetlen a jól kidolgozott napirend, szokás és szabályrendszer kialakítása. Az értelmes fegyelem, a közösségben megélt örömök és a csoportban szerzett élmények gördülékennyé teszik a napot.

Óvodánk a gyermekek nyitottságára épít, és hozzá segíti a őket, hogy megismerjék szűkebb és tágabb környezetüket, amely a nemzeti identitástudat, a keresztyén kulturális értékek, a hazaszeretet és a szülőföldre való kötődés alapja, hogy rá tudjanak csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

Az óvodapedagógusnak, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű szerepet tölt be a a gyermeki magatartás alakulásában, hiszen az ő példájukon keresztül tanulják meg a gyermekek a társas viselkedés normáit.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek megsegítése érdekében szoros kapcsolatot építettünk ki a speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- a gyermek szabadon, gátlásoktól mentesen, biztonságosan gyakorolja a társas együttélés szabályait,
- kapcsolataikban (felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek) váljanak kooperációra alkalmassá,

- tudjanak a jó és rossz között különbséget tenni, ennek mércéje legyen a megismert Bibliai történetekben rejlő értékek,
- ismerjék szűkebb és tágabb környezetüket, amely a szülőföldre való kötődés alapja,
- legyenek képesek megoldani a konfliktushelyzeteket,
- érzékeljék az alá-fölérendeltségi viszonyokat, tudják azokat elfogadni is,
- igyekezzenek legyőzni az előttük álló akadályokat,
- érzelmileg álljanak készen egy új közösségi forma elvárásainak teljesítésére.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A befogadás gondos megtervezése, türelmes, tapintatos véghezvitele (előzetes kapcsolat-felvétel a családdal, szülőkkel történő befogadás, óvodapedagógusok, pedagógiai munkát segítő szakember (dajka) jelenléte). A befogadás során nem csak a gyermek, de a szülő is át kell, hogy élje az óvónő empátikus magatartását: az együttérzést azzal, hogy a leválás a szülő, különösen az anya számára is nehéz érzelmi állapot. Ezzel alapozhatja meg a szülőkkel való együttműködést hosszú távra, amely a gyermek biztonságérzetének alappillére.
- Biztonságot nyújtó szokás és szabályrendszer kialakítása, működtetése.
- Következetesség, pozitív megerősítés, motiválás.
- Szeretetteljes viszonyulás minden egyes gyerekhez, elfogadó magatartás.
- A gyermekek élményvilágának, érdeklődésének, tapasztalatának megismerése.
- Pozitív érzelmeket keltő élményanyag biztosítása, fordítson gondot ezek feldolgozására (időintervallum biztosítása az élmények között): közösségi, esztétikai, lelki-érzelmi, természethez kapcsolódó, stb. élmények.
- A tevékenységrendszer érzelmi szempontból is átgondolt megszervezése (közös és egyéni sikerélményt nyújtó tevékenységek, stb.).
- Meleg érzelmeket keltő, otthonos környezet kialakítása (ahol van elég hely a közös tevékenységre, és biztosítva van a gyermekek számára megfelelő intim szféra).
- Legyen modell értékű az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése a gyermeki magatartás alakulása szempontjából.
- A gyermekeket ismerje meg alaposan, ezt rögzítse a gyermekek egyéni fejlesztési naplójában.

- A csoport nevelési tervében fordítson gondot a hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű, ill. a sajátos nevelési igényű gyermekek csoportba való integrálásának, közösségben való fejlesztésének tervezésére.
- Nyújtson segítséget a gyermekek és családtagjaik számára a gyülekezetbe való bekapcsolódáshoz.

V.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Óvodánkban az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése, és a kommunikáció különböző formáinak alakítása az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van.

Az óvodába lépéstől kezdve figyelmet fordítunk a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére. Fontosak a meghitt beszélgetések, amelyek erősítik a gyermek aktív kommunikációját. Segítsük elő, hogy érzelmeiket, érzéseiket és gondolataikat szóval, mozgással illetve vizuális eszközökkel kifejezhessék

Építünk a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára, meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire. Változatos tevékenységeket biztosítunk, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről. Feladatunk a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, az értelmi képességek /érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás/ fejlesztése. Ösztönző környezetet biztosítunk a az értelmi képességek különösen a képzelet és a kreativitás fejlődéséhez.

Keresztyén nevelésünk szellemisége, mint ahogy az értelem fejlesztése, az óvoda egész napját áthatja. Ez nem oldható meg egy héten egyszer a Bibliából vett történetek elmondásával. A játékszituációban jelentkező helyzeteket, a természeti jelenségek észrevételét, az étkezéshez és a lefekvéshez kapcsolódó imát, a hiányzó gyermekért való könyörgést, a szülők várását éppen úgy át kell, hogy hassa.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Gazdag beszédkultúra, amelyet folyamatosan ápol, fejleszt. Mivel az óvodáskorú gyermek mintakövetéssel tanul, megnyilvánulásai modell értékűek legyenek!
- A gyermek életkorának, nyelvi fejlettségének, érdeklődésének megfelelő beszédhelyzetek teremtése.
- Éljen a Biblia nyelvi kincsével, modelljeivel, választékos szókincsével a gyerekek között.
- A tárgyi környezet kialakításánál is figyeljen a beszédhelyzetek lehetőségeinek biztosítására: beszélgetésre motiváló képek elhelyezése (különösen hatásos, ha a gyerekek családi fotóit – a befogadásnál jelentős vigaszforrás is - , a csoport közös élményeiről készült képeket helyezünk el időnként; mesesarok (mesélő kuckó) kialakítása, ahol meghitt beszélgetésekre is van lehetőség, vagy könyvek nézegetése közben; bábok, paraván, jelmezek biztosítása.
- Oldott beszédkör folyamatos fenntartása, az anyanyelvi nevelés szem előtt tartása (az egész napot hassa át). Minden tevékenységnél tudatosan gondoljon az anyanyelvi fejlesztés lehetőségeire (pl. a használt szavakat értik-e a gyerekek, ne kelljen 1-2 szómagyarázatnál többet beiktatni a tevékenységbe).
- Legyen kezdeményező és egyben tapintatosan türelmes a kapcsolatteremtésben, a hibákat tapintatosan kezelje. /többnyire csak beszédében megismételve/
- Magas szintű kérdéskultúrával rendelkezzen, támaszkodjon a gyermek természetes közlésigényére.
- Legyen érdeklődő a gyermekek megnyilvánulásai iránt, nevelje arra a gyerekeket, hogy egymás felé legyenek ők is érdeklődők. Adjon elég időt, személyes odafigyelést mindenki számára. (Ebben sokat jelent, hogy nyomon követjük, hogy ki hiányzik, miért hiányzik, rajzolunk, levelet írunk a hosszán hiányzónak. Így alakul a gyerekek érdeklődése a másik iránt, a visszavárt gyereket meg fogják hallgatni, ha elmondja, mi történt vele. Az ilyen figyelmességre jó alkalom a reggeli áhítat ideje.)
- Az óvodapedagógus szervezzen beszédfejlesztő tevékenységeket, amelyeknek során játékosan fejlesztheti a beszéd részképességeit (artikulációs gyakorlatok, nyelvi játékok, mondatfűző játékok, percepciót fejlesztő játékok, stb.; a programhoz kapcsolunk majd ilyen gyűjteményt).
- Vegye észre a részképesség zavarokat, gyanú esetén kérje szakember segítségét.

- Ismerje fel a beszédhibákat, a hiányzó vagy rosszul képzett hangokat, a hangszín és a beszédritmus rendellenességeit, a gyermekek szakirányú fejlesztésére keressen lehetőséget.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

- A gyermek fesztelenül, szívesen beszél, érthetően kommunikál.
- Képes mások beszédének megértésére, a megértett beszédnek megfelelő cselekvésre.
- Beszéde megfelelően magába foglalja a nyelvtani megfeleltetéseket. Különböző mondatstruktúrákat, mondatfajtákat alkot.
- Szókincse gazdag, minden szófajt használ, rendelkezik az aktív szókincsének megfelelő gyűjtőfogalmakkal.
- Képekről kérdések alapján és önállóan is képes összefüggések felfedezését kifejezve beszélni.
- Artikulációja megfelelő, beszéde tartalmazza a mondanivalójának megfelelő metakommunikatív jelzéseket.
- Képes megérteni mások metakommunikatív jelzéseit.
- Beszédfegyelme kialakult: képes figyelmesen végighallgatni másokat.
- Verbális memóriája fejlődik: képes a szövegvisztaadásra részletekbe menően.
- Tisztán ejti a hangokat.
- Képes a fonémák elkülönítésére (ehhez kapcsolható majd az írott beszéd megtanítása (írás-olvasás)).

V.4. Keresztyén nevelés

„A hit hallásból van, a hallás Isten ígéje által” (Róm 10,17)

Református óvodánk specifikuma a keresztyén nevelés. Óvodánk attól református, hogy református szellemiségű nevelés folyik benne, tehát a keresztyén nevelés nem egy részterület, hanem átfogja, megalapozza, meghatározza egész hatásrendszerünket.

A gyermek személyiségének minden szférájára hat: emocionális, mentális, szociális, szomatikus terület, ismeretanyag, motivációs bázis, stb. A szeretetteljes keresztyén légkör, gondolkodásmód hatja át az óvodai élet minden mozzanatát, területét, teljes idejét. Keresztyén

erkölcsi értékeket közvetítünk a gyermekek felé: feltétel nélküli szeretet, megbocsátás, önzetlenség, lelkiismeretesség.

Célunk: hogy a gyermekeket Istennel való kapcsolatra segítsük a keresztyén hit belső békességének, stabilitásának, érzelmi többletének kifejezésre juttatásával. Az óvodai élet bázisa a Biblia alapvető üzenetének megismertetése. Isten szeretetének legdrágább megnyilvánulása a megváltás: Jézus értünk eljött, a mennyből odaadta magát. Isten vágyik a velünk való közösségre, a Vele való közösségünk a legdrágább kincsünk, védelmünk, életelemünk.

Az ember bűnösségét a legkiemelkedőbb bibliai szereplők esetében sem rejti véka alá a Szentírás, de nekünk nem az a dolgunk, hogy ezeket kihangsúlyozzuk, hanem, hogy ezeken keresztül is alázatosan felragyogtassuk Isten nekünk is felkínált kegyelmét.

Az Ige fő üzenete, amit adott alkalommal el akarunk juttatni a gyermekekhez (belső célnak is szoktuk nevezni) az, ami köré csoportosítunk mindent. Ezt nem mondjuk ki verbálisan, de a végére ennek kell kidomborodnia, a gyermekek gondolkodásában megjelennie. A belső cél tehát mindig legyen összhangban a teljes Szentírással, legyen világos, egyértelmű (tervezésnél célszerű egy mondatban megfogalmazni). Óvodáskorban evangéliumot hirdetünk: Jézus mit tett értünk, és ezért Ő mit kíván tőlünk.

A keresztyén nevelés szerves része az integrált nevelésnek, ill. az integrált nevelés a hitéletnek, hiszen Isten elfogadó szeretete minket is arra indít, hogy készek legyünk a befogadásra. A hitteli közegből következik a problémák nyílt kezelése, egymás hordozása. A sajátos nevelési igényű gyerekeknek különösen nagy szüksége van Isten közelségére. A befogadás során pedig bizonyosan megtapasztaljuk, hogy Isten mindenkiben helyezett el a közösség számára értéket, így kölcsönösen gazdagodunk. A hitéleti neveléshez természetesen tevékenységek is kapcsolódnak, amelyeket részletesen kifejtünk a program tevékenységrendszerében.

Gyermekáhitatok, imádságra való nevelés

A Bibliai történetekkel való ismerkedésen kívül a másik sarkalatos terület az imádság, vagyis a mindennapi áhitatok sora. Fő feladatunk, hogy a gyermeket megtanítsuk imádkozni (ez tulajdonképpen a szülők és a család feladata lenne, de sok esetben ez hiányzik) vagy továbbfejleszteni azt, amit a szülők elkezdtek.

Az imádság az Istennel való kapcsolatfelvétel formája.

A gyermek számára legyen természetes dolog, hogy ahogyan hozzánk beszélgetnek és elmondhatják kérésüket, vágyaikat, bajaikat stb. ugyanígy elmondhatják Mennyei Atyjuknak is, aki figyel rájuk.

Az imádkozás formáját meg kell tanítanunk a gyermekeknek, mely szintén egy folyamat. Eleinte a kötött imádságokkal kezdjük (étkezések előtti-, utáni imádságok, napkezdő és hálaadó imádságok, lefekvés előtti ima stb.)

Az Úr imádságát: a „Mi Atyánk” – ot csak később tanítjuk meg (a nagy csoport 2. félévében), részletekben és együtt értelmezve, hogy értsék is azt. Magyarázzuk meg a gyermekeknek, hogy Isten minden imát meghallgat, de nem mindig úgy hallgatja meg, ahogy mi szeretnénk, nem mindent teljesít.

Saját szavainkkal elmondott egyszerű imáinkat adjuk nekik példaként, mintaként. A gyermekek érezzék meg, hogy az imának ereje van, hisz Istennek mindenre van hatalma. Saját példák elmondásával erre bátorítsuk őket.

Fokozatosan szoktassuk rá a gyermekeket, hogy ők is imádkozhatnak saját szavaikkal. Tanítsuk meg őket, helyesen kérni és hálát adni, megköszönni mindazt, amit az Úrtól kaptunk. Ismertessük fel, hogy mindennap van miért hálát adni, (egészségért, táplálékért, családjukért) ezekre kerüljön sor a mindennapi áhítatok során. Tanuljunk meg együtt örülni a gyerekekkel az élet apró örömei felett, ehhez jó eszköz lehet a hálaadó, dicsőítő dalok éneklése. Az áhítatok jó alkalmat adnak arra is, hogy beszélgessenek közösen az egész csoport és az egyéni kívánságok, bánatok, örömök kiderülhessenek. Érezzék, hogy fontosak a számunkra és társaik számára is az ő problémáik. Legyen időnk meghallgatni őket. Az imádságot soha ne erőszakoljuk ki, várjuk meg míg a szívükből fakad.

Kezdetben azt is meg kell szokni, hogy az imádság szent dolog, olyankor ne figyeljenek másra, hiszen elcsendesedés és Istenre figyelő szív és fül kell hozzá. Akkor eredményes az áhítat, ha a gyermek megérzi, megsejti a menny légkörét.

Kiscsoportban a bibliai történetek feldolgozása a karácsonyi történettel kezdődik. Szeptembertől november végéig az áhítat témája, jellege kissé különbözik a többi csoportétól. Az áhítat már a beszoktatás alatt szerves része a napunknak.

Eleinte az egymás-, az óvoda-, a csoport megismerése, az összetartozás élményének felismertetése a cél. Később a gyermekek életében megjelenő konfliktusok kezelésének biblikus megoldásait is tanítjuk. Továbbá a bibliai történetek megértéséhez nélkülözhetetlen fogalmak, korabeli eszközök, tárgyak, szokások megismertetése a feladatunk. Később a Bibliában található, életünkben nap mint nap előforduló fogalmakról beszélgetünk, mint például: a szeretet, boldogság, szomorúság, barátság, együttérzés, ünneplés, meglepetés, várakozás, megbocsátás, elengedés stb.

Az egyházi ünnepek alkalmával a bibliai történeteken keresztül beszélünk az ünnepi szokásokról, az ünneplés lényegéről.

Az óvodapedagógus feladatai:

- kapcsolódjék a keresztyén gyülekezethez, hitét gyakorolja,
- ismerje a Bibliát, református hitvallásainkat (Heidelbergi Káté, II. Helvét Hitvallás)
- értékrendjének legyen alapja a Szentírás,
- hivatásában Isten előtti felelősséggel, Istennek szolgálva dolgozzon,
- ápolja Istennel és más hívőkkel való kapcsolatát, munkatársaival is törekedjék a keresztyén testvéri kapcsolatra,
- naponként rövid áhítatot tart a gyermekeknek, (egy Bibliai mondat vagy gondolat, ének, imádság, beszélgetés),
- munkáját hassa át a szeretet, az Isten iránti bizalom, az ebből fakadó pedagógiai optimizmus („Ne szóval szeressünk, hanem cselekedettel és valóságosan”/1 Ján. 3,18/- „Tudván azt, hogy a ti munkátok nem hiába való az Úrban”),
- az eredményért elsősorban Istennek hálás, neki adja a dicsőséget – „Az sem számít, aki ültet, az sem aki öntöz, hanem csak az Isten, aki a növekedést adja” (I Kor. 3,7),
- munkájának legyen motivációja Isten ígéjének biztatása: „Aki az ilyen kisgyermekek közül egyet is befogad az én nevemben, az engem fogad be” (Mk. 9,36-37),
- legyen bibliotikus Istenképe, alakítson ki a gyermekben olyan Isten-képet, aki szeret, aki gondoskodik rólunk, s mint egy védőernyő alatt megőriz minket minden körülmények között, akinek minden döntése a javunkat szolgálja. Legnagyobb ajándéka számunkra fia Jézus Krisztus, aki meghallgat, aki mindig velünk van és úgy fogad el amint vagyunk,
- támaszkodjon a spontán gyermeki érdeklődésre,
- plántáljon el keresztyén erkölcsi tartalmakat pl.: személyválogatás nélküli szeretet, megbocsátás, önzetlenség, türelem, segítőkészség, ragaszkodás,
- törekedjen arra, hogy a bibliai történetek tartalmi, formai felépítése illeszkedjék az óvodáskorú gyermek alapvető tevékenységi formáihoz (játék, munka, tanulás),
- vegye figyelembe a történetek kiválasztásánál a gyermekek életkorát, fejlettségi szintjét, csoportja aktuális problémáit, eredményeit és az ünnepek aktualitását,
- adjon lehetőséget arra, hogy a történeteket dramatizálhassák és rajzaikban, vizuális tevékenységükben, játékaikban élményeiket újra átélhessék,
- nevelőmunkájában a keresztyén tanítás terjedjen ki az érzelmi-, értelmi- és közösségi életre,
- az imádságok elfogadó légkörében éreztesse meg Isten jelenlétét, közelségét,

- az énekekkel a bibliai tanítás elmélyülését valamint esztétikai élmények erősödését szolgálja.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- a gyermekekben alakuljon ki a 3-6-7-8 éves gyermek szintjének megfelelő Istenkép,
- tudják, hogy a Biblia szent könyv, mely Isten Igéjét (tanácsait, útmutatását, parancsait) tartalmazza,
- ismerjenek és szeressenek bibliai történeteket,
- ismerjenek egyházi énekeket, tudják, hogy az ének Isten dicséretére történik,
- tudják, hogy a templom Isten háza és annak megfelelően kell ott viselkedni,
- tudják, hogy ezt a világot Isten teremtette és minket is Ő alkotott,
- alakuljon ki bennük Jézus Krisztussal való kapcsolatteremtés igénye – az imádság,
- jelenjen meg az életükben a keresztyén erkölcsi magatartás néhány jellemzője.

VI. Együttnevelés a szülőkkel

Az óvoda igazi keresztyén szellemisége a szülők támogatása nélkül nem valósulhat meg. Ennek érdekében lehetőséget biztosítunk arra, hogy a református óvoda programját, feladatait megismerjék.

A pedagógus és a szülő kapcsolata egyenrangú személyek kapcsolata, melynek alapja a kölcsönös tisztelet, a megbecsülés, bizalmi kapcsolat.

Istennel együtt hárman vagyunk, akik a gyermekkel foglalkozunk és akik szeretjük őt. Hármunk közül a döntő tényező: Isten. Ő az, akinek a gyermek számára is életre szóló mondanivalója van, s amit nekünk, szülőknek, nevelőknek közvetítenünk kell. Hiszen ezt mondja nekünk az Úr „Beszéld el fiaidnak” (Zsolt78.6) - hogy Istenbe vessék bizalmukat, ne felejtsek el Isten nagy tetteit és tartsák meg parancsolatait.

Ahhoz, hogy keresztyén nevelésünk táptalajra találjon a gyermekekben, a szülők lelki épülésében is részt kell vállalnunk és a szülői nyájat is terelgetni kell a Pásztor felé.

A szülő és pedagógus felelőssége, hogy „lássa a láthatatlant”, akit a gyermekek még nem látnak, mert még nincs lelki látásuk. De a gyermekek látnak minket! Ha mi Jézust követjük, minket látva és követve ők is Jézust követik. Ettől még nem tudatos Jézus követésük, még nem újjá született keresztyének, de a szívük fellazul, előkészül az IGE magjainak befogadására.

A szülőktől elvárjuk, hogy elfogadják és tiszteljék az óvoda református értékrendjét, nevelési elveit, becsüljék az intézményben dolgozók munkáját.

VII. Az óvodai élet tevékenységi formái

VII.1. Játék

A játék az óvodáskorú gyermek legfontosabb és legfejlesztőbb, alapvető tevékenysége, a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, amelynek minden nap visszatérően, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. Kiválthatja helyzet, eszköz, szerep, élmény. Legfőbb indítéka a tevékenységvágy és a kíváncsiság. Ebben a korban ez a tevékenység mindent áthat, a gyermek formálódásának az alapja. A játék elsősorban arra való, hogy a gyermek számára örömforrás legyen.

Másodsorban pedig arra, hogy segítse az őt érő hatások feldolgozásában, kiemelkedő mentálhigiénés szereppel bír az óvodás számára. A gyermekek tapasztalataikat, élményeiket játsszák el, gyakran átalakított formában, eközben negatív élményeket, szorongásaikat „kijátsszák” magukból, érzelmileg feldolgozzák.

A játék során az új dolgok beépülnek a gyermek életébe, személyiségébe. A játék társas kapcsolataiban tanult, hallott erkölcsi ítéletek, viselkedésminták aktualizálódnak a különböző spontán élethelyzetekben. A játéknak személyiségfejlesztő hatása van, mivel a gyermekeknek kreatív együttműködésre, kompromisszumok kötésére van szükségük a zavartalan játék-tevékenységhez. A gyermek a játékban megéli a döntés szabadságát. Ennek a szabadságnak az együttélés szabályai, a társakkal való együttműködés viselkedési szokásai adják meg az ésszerű korlátait. Így alapvető jelentőségű a szocializáció folyamatában.

A gyermekek egyéni megfigyelésére a **szabad játéktevékenység** kínálja a legmegfelelőbb alkalmat. Képet kaphatunk ismereteiről, élményeiről, mozgásigényéről, beszédképességéről, érzelmi állapotáról, szociális és értelmi fejlettségének egészéről. A játék a gyermeki személyiség tükré, azonban játékának megértéséhez, jogos következtetések levonásához ismernünk kell a család pillanatnyi helyzetét, körülményeit, a gyermek érzelmi állapotát és annak hátterét is.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban és az óvodában is a felnőtt: a szülő, az óvodapedagógus. A felnőtt folyamatosan utánozható mintákat nyújt a játéktevékenységre, a

már kialakult szabad játékfolyamatba bevonható társ marad, elakadás esetén segít, kezdeményez. A mintaválasztást a gyermek érzelmei határozzák meg.

Nagy felelőssége van tehát annak a felnőttnek, akihez a gyermek érzelmileg kötődik. Jelenléte segíti a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását.

Az óvoda felnőtt dolgozóinak keresztyén viselkedésmintája beépülnek a játékba, így a gyermekek gyakorolják a keresztyén erkölcs megnyilvánulásait: szeretet, megértés, alkalmazkodás, önzetlenség (udvariassági formák), stb.

A tevékenység tartalma:

- gyakorlójáték
- szimbolikus szerepjáték
- dramatikus játékok (kapcsolatteremtő, bizalomjáték, utánzó játékok, feszültségoldó játékok)
- konstruáló, építő játék, barkácsolás
- mozgásos játékok
- társas játékok, fejlesztő szabályjátékok (anyanyelvi, szociális, mozgásos, stb.)

Az óvodapedagógus feladata:

Élményszerzési lehetőség biztosítása:

A gyermek játékának tartalma mindig összefügg az általa átélt élményekkel, azok alkalmával szerzett tapasztalatokkal. A megváltozott társadalmi viszonyok miatt a gyermekek családból hozott élményei erősen különböznek. Ezek az egyéni tapasztalatok az óvodában, a közös játékban megelevenednek, új közös játék forrásává válnak. A szeretetet, megértést, igazságosságot, alkalmazkodást, rendet, az átélt pozitív vagy negatív élményeket dolgozza fel a gyermek a játékában. Az agresszió keltette feszültségoldás, a negatív élmények feldolgozása, az óvónőtől kellő tapintatot igényel. Engedje ezek kijátszását úgy, hogy a többi gyermeknek védelmet nyújtson velük szemben.

Az óvodán kívül és belül közösen átélt élmények, séták, kirándulások, kulturális programok alkalmával is szerezzenek tapasztalatokat a gyerekek. Ezek majdan egyedi módon gazdagítják a játék tartalmát, kihatnak az óvodán kívüli játéklehetőségekre is.

A bibliai történetek megismerése során gyakran azonosulnak a szereplőkkel és átéli újra a „szeretet győzelmét”. A keresztyén szellemiség kialakulásához szükséges az élményszerű átélés.

Többfajta játékhoz megfelelő hely biztosítása:

Az óvodai játék színtere: a csoportszoba és az óvoda udvara.

Az óvónő minden esetben sajátos körülményeket teremtsen a gyermekek életkorának és tevékenységének megfelelően: a gyakorló játékokhoz (pl. mozgásos játék), a szimbolikus szerepjátékokhoz (dramatikus játék, bábozás), konstruáló - és a szabályjátékokhoz létesítsen állandó illetve ideiglenes játszóhelyet. Emellett a gyermekek önállóan, akár a bútorok mozgatásával is kialakíthassák a nekik megfelelő körülményeket. Fontos szempont, hogy egymást ne zavarják. A gyakorló játékokhoz bővebb helyre, a szerepjátékokhoz több, kisebb zugra van szükség. Az építés, barkácsolás védett helyen legyen, hogy több napon át folytatódhasson, ne legyen balesetveszély forrása. A mese, a báb, a hangszer, a kellékes kosár helye elérhető és tevékenységre ösztönző legyen.

Az udvaron biztosítjuk a nagymozgásos, labda-, énekes- és szerepjáték feltételeit valamint az időjárásnak megfelelően a vizuális tevékenységet, az építést és konstruálást. Az óvónő segítse a gyermeket elképzeléseinek megvalósításában, a komplex játékok kibontakoztatásában és biztosítsa a szükséges feltételeket.

Elegendő, zavartalan, összefüggő játékidő biztosítása:

Az óvoda nyitvatartási idejében fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése. A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja a direkt és indirekt irányítás felelősségét. A kisebbek az étkezés, alvás, tisztálkodás, öltözés kivételével egész nap játszanak. A nagyobbak számára az elkezdett játéktevékenység több napon át tarthat, különösen akkor, ha az eszközbarkácsolással készül vagy a játék még nem „futotta” ki magát. Az óvónő támogassa a törekvéseket, hogy a játék gazdag, tartalmas, sokrétű és hosszantartó lehessen. Nyújtson lehetőséget egyaránt a motorikus és kommunikációs képességek fejlődésére.

Az udvari játékidő az időjárásnak megfelelően huzamos része a napirendünknek. A nevelési év folyamán amint lehet kimegyünk, a nyár folyamán kint töltjük az egész napot az óvoda udvarán – az ebéd és az alvás kivételével. A játék tartalmának megfelelő játékeszköz és játérendszer biztosítása fontos. A jó játékeszköz motiválja a cselekvést, kibontakoztatja a fantáziát, a játék során életre kelt emóciókkal itatódik át és annak szerves részévé válik. A világ szimbolikus újrateremtésére ösztönöz. Minden gyermek számára az ő adott fejlettségi fokán gondoskodjunk a különféle játékhoz szükséges félkész, kész, cselekvésre inspiráló játékeszközről, játékszerről. Szükség van a környezetünkben és a természetben megtalálható kellékekre, melyek a gyermek szimbolizmusát, kreativitását, a környezetből vett élmények megelevenítését, érzelmi kötődését teszik lehetővé. A kisebb korosztály számára több, egyforma játékra van szükség. A szerepjáték eszközkészlete mellett gondoskodjunk a képességfejlesztő játékokról: bábozás, dramatizálás

kellékeiről is. A gyermekek sajátítsák el a játékeszközök megosztását, megszervezésének módját, közben átéljük, milyen nehéz megválni attól, s valóban köszönet jár annak, aki megteszi. Mindez a hálaadás érzését alakítja ki bennük. A társadalmi változások magukkal hozták a modern, sokszor értéktelen játékszereket, melyet egészítsünk ki természetes anyagból saját magunk és a gyermekekkel együtt készített eszközökkel.

Biztonságot nyújtó, érzelmekben gazdag nevelői légkör biztosítása:

A családban a szülő, az óvodában az óvónő a gyermek első játszótársa. Olyan tulajdonságokkal rendelkeznek, ami által utánozható mintát ad a játékban a gyermek számára. Fogadja el és szeresse a gyermeket, mély empátiás készséggel, toleranciával, pedagógiai érzékenységgel, kritikai érzéssel, következetességgel és játékosággal bírjon. Derűs, szeretetteljes, biztonságot nyújtó légkört alakítson ki. Kezdeményezze, segítse a játékot, ha elakad. Támogassa a gyermekek közötti baráti kapcsolatok alakulását. Építsen a gyermek képességeire. Tartsa tiszteletben a gyermeki játékot, s engedje, hogy a gyermekek szabadon szervezhessék a helyét, eszközét, társaikat önállóan választhassák meg. Nyugodt játék esetén hagyja, hogy a gyermekek szabadon tevékenykedjenek, ilyenkor a játék szemlélője, követője maradjon. A nyugodt játék feltétele a jól kialakított szokás szabályrendszer. Az óvónő szituációérzékenységgel figyeljen fel és reagáljon a gyermekek spontán szerzett élményeire, tapasztalatait építse be a további nevelési - tanulási feladatai közé.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- társaik iránt pozitív megnyilvánulásaik alakulnak ki,
- önállóan kezdeményeznek vagy bekapcsolódnak a közös játéktevékenységekbe,
- játékszabályokat felállítanak és betartanak vagy bekapcsolódnak a közös játéktevékenységekbe,
- erőfeszítéseket tesznek mozgásos ügyességet igénylő játékokban,
- képesek végighallgatni, elfogadni társaik javaslatait is,
- képesek lemondani egy-egy játékeszköztől,
- nyugodt tevékenységekhez önállóan megkeresik az eszközöket,
- kedvezőtlen szerepeket is tudnak vállalni,
- kudarcélményt elviselnek.

VII.2. Verselés, mesélés

A vers, a mese a gyermek érzelmi-értelmi, anyanyelvi és erkölcsi nevelés fejlesztésének legfőbb eszköze. Az elvont erkölcsi fogalmakat, az emberi érzések viszonyait konkrét belső képi formában éli meg a gyermek. Azonosul a szereplővel, s ebben rejlik a mese érzelemnevelő, jellemformáló hatása. A mese és a vers emberi kapcsolatokra tanít, mélyíti az önismeretet, segíti a világ megismerését. Mindig többről szól, mint amit szavakkal kimond. A jó mese olyan kapcsolatokat, helyzeteket mutat meg a gyermek számára, amelyek megértésére más eszközökkel ebben az életkorban még nincs mód.

A gyermekek kettős tudattal élik meg meseélményeiket, a képzeletbeli beleélés segíti és megalapozza a műalkotás befogadását. A mese oldja a szorongást, belső képteremtésre tanít.

Az érzelmileg is közel álló mesék, versek, mondókák szavai hamar beépülnek, a reprodukálás, eljátszás során aktívak maradnak a gyermek szókincsében. A versek ritmusa, dallama az anyanyelvi érzéket, a nyelvi szépségek iránti fogékonyságot, az igényes nyelvhasználatot fejleszti.

A népmesék, népköltészeti alkotások, magyar költők versei, elbeszélései által megismertetjük a népi kultúra kincseit. A ritmikus és humoros versek, népi mondókák, szólások, közmondások, nyelvtörők az anyanyelvi nevelés legfontosabb eszközei.

A népi mondókák és népmesék az anyanyelv sajátos ritmusát, dallamát, hangzókörét közvetítik. Ugyanez érvényes a jelentős írók és költők műveire is. Ezért az óvodában helye van a népi és irodalmi műveknek is. A ritka, régies tájnyelvi szavakat, szókapcsolatokat magyarázzuk meg, mert csak ezeknek a megértése teszi átélhetővé a gyermek számára a művek jellegzetes hangulatát. Semmiképpen ne hagyjuk ki ezeket a régies nyelvi élményeket a gyermekek életéből, de mindig figyeljünk arra, hogy egyszerre ne túl sok kifejezés szoruljon magyarázatra.

A népi, ill. az egyéb irodalmi művek válogatásánál gondolnunk kell arra, hogy olyanokat válasszunk, amelyeknek tartalma nem ütközik hitéleti nevelésünk céljaival, hanem erősíti azokat. Drága kincsnek tartjuk a magyar népi kultúra hagyatékát, törekszünk annak ápolására.

A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságot él át. A mindennapos mesélés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme. Kiemelt jelentőséget tulajdonítunk a személyes kontaktusnak. Ahhoz, hogy a gyermekek irodalmi élményhez jussanak, közvetítőre van szükség. Kezdetben a gyermek befogadó és mi – óvodapedagógusok- vagyunk az előadók, ezért nagyon sok igényes és változatos mintát kell

nyújtunk. A közösen átélt irodalmi jellegű örömök és élmények elszakíthatatlan szálakkal kötnek össze bennünket a gyermekekkel. Mivel a tömegkommunikáció egyre ritkábban közvetít pozitív tartalmakat, (már a gyermekműsorok, mesék is tele vannak agresszióval), a szülőket is biztatjuk a személyes mesélésre. Arról is szeretnénk meggyőzni őket, hogy nemcsak az óvodában, hanem a szülő-gyermek kapcsolatban is fontosak a mesélés során kialakuló meghitt pillanatok.

Verset, mondókát azért tanítsunk, hogy a gyermek örömeit, élményeit gazdagítsuk, és a felszabadult verselést, mesedramatizálást másnak is megmutassuk, mások ünneplését is gazdagítsuk vele.

A kicsiknél az irodalmi tevékenységet a mozgással kísért mondókákkal kezdjük, jó szolgálatot tesznek ezek már a befogadás idején is. Az irodalmi kezdeményezések között kiemelt szerepet kap a mesefeldolgozás. A felnőttek közös bábozásának, dramatizálásának az élménynyújtáson túl célja a nyelvi minták (mondatszerkesztés, párbeszéd) közvetítése. Természetesen a gyermekek számára is alkalmat kell adni a bábozásra, dramatizálásra. Itt is szerepet kap a művészeti komplexitás, hiszen a közösen barkácsolt eszközök, díszletek mélyítik, személyessé teszik az élményt.

Óvodánkban a népi-népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi -, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek valamint a keresztyén irodalomnak egyaránt helye van.

A tevékenység tartalma:

- Életkornak, a komplexitás elvének, hitünk erkölcsi szempontjainak, a gyermekek érdeklődésének megfelelő mesék, versek, mondókák, elbeszélések, folytatásos történetek megismerése a magyar irodalom, a világirodalom és a népi művészet köréből.
- A gyermekek dramatikus játéka, bábozás.
- A csoport életkori sajátosságainak és az esztétikai igényességnek megfelelő könyvek napi használata.
- A mesesarok kialakítása szabad használata.

Anyanyelvi nevelés megvalósulása:

- Beszédszervek folyamatos edzése.
- Helyes kiejtés, beszédritmus alakítása.
- Beszédszlelés, beszédmegértés, beszédképesség fejlesztése.
- Kifejezőképesség, beszédkedv növelése.

- Beszédviselkedés alakulása (beszédfegyelem, figyelem).
- Metakommunikációs készségek fejlődése.
- Mozgással kísért szövegmondás gyakorlása.
- Vokális mimika alakulása (hangszín, hangerő, tempó, szünet)

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- az érthető, kifejező, beszédkészség alapjai kialakulnak.
- szívesen ismétlik a verseket, rigmusokat,
- képesek végighallgatni türelmesen a mesét, várják, a mesehallgatást,
- szeretik a mesélést, maguk is segítenek az ehhez szükséges feltételek kialakításában. Igénylik a hallott irodalmi művek újra hallgatását.
- a magyar népmesei szófordulatok passzív szókincsükbe beépülnek, az élmények hatására kialakul a népköltészeti kötődés,
- Jól kommunikálnak, a metakommunikatív jelzéseket használják, értik.
- Beszédfegyelmük kialakul, beszédkedvük erősödik.
- Verbális emlékezetük fejlődik: megjegyzik a mese legfontosabb elemeit, az ismert meserészletet szóban kiegészítik, képesek önálló mesemondásra (persze nem feltétlenül szó szerint).
- Önállóan mondanak több versszakos verseket, megjelenik a versek hangsúlyozása.
- Gondolkodásuk, képzeletük, szándékos figyelmük fejlődik.
- Képesek egy megkezdett mese saját fantáziájuk alapján történő folytatására.
- Ismernek az ünnepekhez kötődő alkalmi verseket.
- Óvják a könyveket, szívesen nézegetik azokat, a képek alapján képesek mesék, történetek felidézésére,
- tudnak mesét, történetet kitalálni, elkezdett történetet befejezni, azt mozgással megjeleníteni, dramatizálni, bábozni, az előadáshoz kreatív módon eszközt készíteni,
- ismernek keresztyén verseket, történeteket,
- meg tudják különböztetni a bibliai történeteket a meséktől.

Az óvodapedagógus feladatai:

- fejlessze anyanyelvi kultúráját,
- beszéde legyen követésre méltó, kifogástalan,
- törekedjen szemléletességre,
- kérdéseivel gondolkozásra ösztönözzön,
- teremtsen gyakran meghitt helyet és alkalmat a mese önfeledt hallgatására,
- az anyag kiválasztásával vegye figyelembe csoportja összetételét,
- tanuljon meg az évszakokhoz, ünnepekhez, állatokról stb. verseket, mondókákat, amelyet bármikor elővehet,
- végezzen gyűjtőmunkát népi mondókákból, elbeszélésekből, melyet folyamatosan bővítsen,
- keressen olyan irodalmi alkotásokat, amelyek segítik a keresztyén szellemben való nevelést,
- alakítson ki szokásokat a mese kezdeményezésére pl. mesesarok,
- nyújtson lehetőséget az élményfeldolgozásra (bábjáték, dramatizálás),
- differenciáltan foglalkozzon a hátrányos helyzetű gyermekekkel (beszédhibás, érzelmileg elhanyagolt stb.),
- segítse a fejlődést (anyanyelvi játékok, helyes beszédlégzés).

VII.3. Ének - zene, énekes játék, gyermektánc

„A Krisztusnak beszéde lakozzék ti bennetek... zsoltárokkal, dicséretekkel, lelki énekekkel, hálaival zengedezvén a ti szívetekben az Úrnak” (Kolossé 3, 16)

A zene az érzelmeken keresztül hat, olyan tartalmak közvetítésére lépes, amelyeket más eszközökkel nem tudnánk nyújtani. *„A zene lelki táplálék, és semmi mással nem pótolható. Aki nem él vele, vérszegénységben él és hal. Teljes lelki élet zene nélkül nincs. Vannak a léleknek régiói, amelyekbe csak a zene világít be.”* (Kodály Zoltán)

Csodálatos élmény a gyermekek arcára kiülő élményt látni egy szép népdal, énekes játék vagy zsoltár eléneklése közben. Jó érezni a gyermek belső megnyugvását, mikor elalvás előtt csendes, szép énekeket hallgatnak. Ez azonban már zenei nevelés jellemzői! Kodály Zoltán, Forrai Katalin nyomdokain szeretnénk járni. Átérezzük annak a felelősségét, hogy az óvodáskor a zenei anyanyelv, a zenei ízlés megalapozásának a korszaka.

A tevékenység tartalma:

- Népi mondókázás.
- Életkornak megfelelő hangterjedelmű dalok, népi dalos játékok éneklése, játszása.
- Zenehallgatás (elsősorban élő zene: az óvodapedagógusok éneke, hangszeres játéka).
- Énekes játékokhoz kötődő mozgás. Fokozatosan ismerik meg a gyermekek az egyszerű játékos mozdulatokkal játszható dalos játékokat, majd a csigavonalban, hullámvonalban járást, szerepcserés, párválasztós, sorgyarapítós játékokat.
- A gyermek néptáncok alapelemeinek megismertetése.
- Egyszerű hangszerek használata.
- Felnőttek néptáncával élménynyújtás (néptáncosok meghívása, óvodai táncházak szervezése).
- Rögtönzött hangszerek készítése.
- Egyszerű dallamok improvizálása.
- A ritmust, lüktetést érzékeltető, gyakorló tevékenységek.
- A református zenei anyanyelv énekeinek éneklése, hallgatása.

Anyanyelvi nevelés megvalósulása

- Zenei élmények megfogalmazása
- Dallam és mozgásrítmus hatása a beszédritmus fejlődésére
- Dalok szövegének ejtési tisztasága, az artikulációs nehézségek leküzdésére.
- A beszéd motoros szerveinek tudatos fejlesztése.
- Mozgáskultúra, beszédviselkedés fejlesztése.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Képesé válnak az igényes zenei élmények befogadására, ízlésük az igényesség felé mutat.
- Kialakul belső motivációjuk az éneklésre, zenélésre.
- Kedves dalaikból repertoárjuk van (min. 10-15 dal).
- A zenehallgatás szükségletüké válik.
- Képességeikhez mértén tisztán, megfelelő hangmagasságban, tempótartással énekelnek.
- Ismernek hangszereket, felismerik azokat hangjukról.

- Ritmusérzékük kialakul, az egyenletes lüktetés automatizálttá válik, amelyet tapssal, járással, ritmushangszerekkel ki tudnak fejezni, megkülönböztetik a dal ritmusától.
- Ismernek egyszerű ritmusokat, képesek azokat visszaadni.
- Ismernek egyszerű ritmushangszereket, képesek azokat használni.
- Zenére történő mozgásuk összerendezett, esztétikus (egyöntetűen járnak körbe, vagy különböző térformákba, szép testtartással).
- Fölismerik a magas és mély éneklés, zenélés közötti különbséget, a dallam magasságbeli mozgását, képesek térben kézmozgással mutatni.
- Zenei emlékezetük, belső hallásuk működik (képesek dallammotívumok visszaéneklésére, ismert dalok dúdolásról való fölismerésére, dallambújtatásra, dalok ritmusának belső hallás alapján való eltapsolására).
- Felismerik, reprodukálják a hangerő változásait.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Ritmusérzék fejlesztése: egyenletes lüktetés, dalok, mondókák ritmusa, tempóérzék, ütemérzék, mozgáskultúra, a ritmus mozgásos kifejezése.
- Hallásfejlesztés: hangmagasság, hangszín érzékelése, környezet, és egymás hangjának felismerése kifejezése, tonális érzék fejlesztése
- Éneklési készség fejlesztése: hangterjedelem bővítése, hangképzés, tiszta éneklés.
- Komplex zenei képességek fejlesztése: formaérzék, zenei emlékező képesség, kreativitás, belső hallás.
- Ízlésfejlesztés, esztétikai fogékonyság formálása.
- A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és képességszintnek megfelelő összeállítása.
- Jelenjen meg a kortárs művészet is.
- Használjuk ki a spontán helyzetekben az éneklés, mondókázás megnyugtató ölbeli játékok erejét (már a befogadás idején is), gazdagítsuk a spontán játékot körjátékokkal, éljünk a spontán helyzetekkel - nem szorítkozhatunk pusztán a foglalkozások idejére.
- Zenei műveltsége, zenéhez való viszonya legyen igényes.
- Szeressen és tudjon tisztán énekelni, rendelkezze hangszeres tudással. Nyújtson zenei élményeket!
- Módszertani kultúráját folyamatosan fejlessze.
- Gyakran énekeljen.

- Teremtsen lehetőséget a gyerekek zenei önkifejezésére.
- Ismerje és használja a református zenei anyanyelvet
- A zenei tevékenység megtervezése, megszervezése, eszközök biztosítása.

VII.4. Rajzolás, mintázás, kézimunka

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotások közösségi rendezvényeken való bemutatására és a tehetségek bátorítására törekszünk. Az egész nap folyamán teret, változatos eszközöket biztosítunk az ábrázoló tevékenységekre.

Célunk a kisgyermekekben rejlő szépség, tenni akarás, az alkotás vágyának felébresztése, spontán alkotás örömeinek megélése vagy újraélésének elősegítése. Valamint kialakítani a gyermekekben az esztétikai élmények befogadásának készségét.

Az egyéni fejlettséghez és képességhez igazodva ezen tevékenységek segítsék elő a képi-plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképesség alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését: a gyermekek térforma és szín képzeteinek gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását.

A gyermek tevékenységei:

- a különböző tevékenységek során tapasztalatokat szerez saját magáról és a külvilágról,
- megismerkedik sokféle anyaggal, színnel, formával,
- saját testéhez viszonyítva alakul ki téri tájékozódása, bemozogja a teret, irányokat, viszonyításokat ismer meg,
- állandó tevékenykedése folytán rendez, átrendez bizonyos szempontok szerint vagy csak spontán,
- érzelmeit megjeleníti és újraalkotja, belső képe gazdagodik,
- mindent felhasznál, amiből alkotni tud, eljátssza az alkotás folyamatát,
- épít: változatos eszközöket használ, homokból, hóból formál, kiegészítőket használ,
- természetben található eszközökből kirak alakzatokat, képi formákat hoz létre,

- dobozokból, székekből, építőkockákból, textilből kuckókat kerít, tornyokat épít, zárt-nyitott tereket hoz létre,
- sorakoztat, ráépít, teret rendez, belátja a teret,
- maketteket készít (utca, házak, óvoda),
- képet alakít: nyomot hagy a hóban, homokban, valamilyen porló anyagban,
- firkál, rajzol, fest papírra - aszfaltra, ehhez ceruzát, zsírkrétát, filctollat, festéket stb. használ,
- képet hoz létre tépéssel, vágással, gyűrőssel, hajtogatással,
- lenyomatot készít levéllel, termésekkel, ujjal, krumpli nyomdával, fonallal stb.,
- plasztikai munkát hoz létre: anyagból, gyurmából, só-liszt gyurmából, természetben található anyagokból vagy sütés folyamán,
- formáz, hajtogat, sző, hímez,
- barkácsolással bábokat, fűzéssel karkötőt, nyakláncot készít,
- egyéb technikákkal hoz létre alkotásokat: gombot varr, kötöz, ragaszt, tép, fon,
- festéket csepegtet, fúj, folyat, fogkefével fröcsköl, karcol.

Anyanyelvi nevelés megvalósulása

- Az alkotás folyamatának beszéddel kísérése, érzelmi, esztétikai benyomások megfogalmazása.
- Vizuális memória fejlődése
- Műalkotások és a képolvasás hatása a képi gondolkodásra, véleményalkotásra.
- Szókincsbővítés

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- felfedezik a téri viszonyokat, téri kiterjedéseket,
- megnevezik a térben elhelyezett alakzatokat, formákat különböztetnek meg,
- felismerik az anyagok használhatóságát, formázzák, díszítik,
- kreatív módon újra alkotják vagy megalkotják elképzeléseiket, élményeiket,
- felismerhető és aprólékos módon formáznak,
- mozgásokat utánoznak plasztikai illetve kép formában megjelenítik az egyszerű mozgásokat,
- színeket jól ismerik, hangsúlyt adnak kedvenc színüknek,
- véleményt alkotnak társaik, illetve saját alkotásaikról,

- technikákat önállóan jó szinten alkalmazzák,
- képi kifejezéseikben emlékezetükre hagyatkoznak,
- környezetük szépítésében részt vesznek, véleményt alkotnak,
- munkáikat képesek előre megtervezni,
- műalkotásokról véleményt mondanak, igényessé válnak a szép, esztétikus befogadására,
- eszközöket készségszinten használják (finommotorika).

Az óvodapedagógus feladatai:

- ébresszen a gyermekben kedvet az ábrázoláshoz, éljen át velük élményeket,
- ismerje jól azt a technikát, amelyet felkínál,
- teremtsen nyugodt és elegendő időt egy – egy tevékenységhez,
- a gyermekek munkáiban technikai segítséget adjon,
- pontosítsa a szokásokat, szabályokat, de ne szűkítse le a gyermekek lehetőségeit,
- tartsa tiszteletben a gyermekek alkotásait, gyűjtésükről gondoskodjon,
- ismerje a gyermekrajz fejlődésének fokozatait,
- a szabad alkotás örömein kívül esztétikai érzékeiket fejlessze,
- vonja be a gyermekeket a terem rendezésébe, esztétikus megoldásokat keressen,
- ismertesse meg a gyermekeket az eszközök használatával, különböző anyagokkal,
- különböző technikák alapelemeivel, eljárásaival
- ismertesse meg a gyermeket műalkotásokkal,
- a környezet esztétikumára hívja fel a figyelmet,
- az ábrázolást előzze meg élménynyújtás, Isten csodálatos alkotásai a teremtet világ, természeti szépségekre való rácsodálkozás,
- mindig nagymozgásból indítson és fokozatosan juttassa el a gyermeket a finommotorikus mozgásig,
- a gyermek aktuális érzelmi állapotának megjelenítését segítse elő változatos színekkel, kompozíciók felkínálásával,
- alakítsa ki vizuális sarkot,
- segítse a gyermek kíváncsiságából fakadó önálló tevékenységet.

VII.5. Mozgás

A mozgás természetesen és egyértelműen ötvözi a játék és a mozgás hatásrendszerét, komplex módon fejleszti a gyermek személyiségét.

A mozgásos játékok elősegítik a harmonikus testi, lelki fejlődés, az egészség megőrzését, a biológiai egyensúly fenntartását. Ezért sok időt kell fordítanunk a mozgásra, minél inkább a szabad levegőn. A gyermek legalapvetőbb szükséglete, természetes megnyilvánulási formája a mozgás. Megfelelő terheléssel, az aktivitási szintek változtatásával a testi képességek fejlődését segítjük. A mozgáson keresztül az értelmi struktúrák (vizuális memória, térészlelés, téri tájékozódás, keresztesatornák, testséma, fejlődése, mennyiségi, formai, környezetismereti tapasztalatok szerzése), és a szociális képességek (együttműködés, énkép, önuralom, tolerancia, segítség adása, kérése, akarat) fejlődnek. A rendszeres, örömmel végzett mozgással a gyerekeket az egészséges életvitel kialakítására szoktatjuk, és mintát adunk a szülőknek is.

A tevékenység tartalma:

- A szabadidő, levegőzés során biztosított mozgáslehetőségek
- Szervezett mozgásos játékok.
- Rendgyakorlatok.
- Gimnasztika.
- Járás, futás.
- Támasz- és függőgyakorlatok.
- Egyensúlygyakorlatok.
- Ugrások.
- Dobások, labdagyakorlatok.
- A tartáshibák, lábstatikai rendellenességek megelőzését szolgáló preventív és korrekciós lehetőségek, mint pl. a játékos láb- és tartásjavító torna.

A tevékenység tartalmának korcsoportonkénti bontása:

- **3-4 évesek:** Természetes mozgások, nagymozgások (járás, futás, csúszás, kúszás térden, tenyéren mászás). Eközben ismerkednek testrészeikkel és azok funkcióival.
- **4-5 évesek:** Nagyobb szerepet kap a tér mozgásos megismerése: különböző irányokban végzett mozgások során; az egyensúlyérzék és a szem-kéz, szem-láb koordinációjának fejlesztése. Hangsúlyossá válik az oldaliság tanítása (jobb-bal oldal, kéz, láb), kialakulása

(a gyermekek oldalisága élettani meghatározottságú, ezért ezt csak megfigyelnünk és figyelembe vennünk kell, beleavatkozni nem szabad!)

- **5-6-7 évesek:** az észlelés, az alaklítás, a formaállandóság fejlesztése. Ez kiegészül a finommotorika fejlesztésével, melyet természetes módon, torna eszközök különböző fogásmódjával, kisebb testrészekkel végzett mozgásokkal – labdák, botok, szalagok, kendők, karikák, babzsákok fokozott használata, kézfej, ujjak, lábfej, lábujjak gyakorlatai érünk el.

A tevékenység szervezeti keretei:

- Egész nap biztosított a mozgáslehetőség.
- Mindennapi (frissítő) torna.
- Irányított mozgásos tevékenység.

Anyanyelvi nevelés megvalósulása:

- Beszédszervek egészséges működésének segítése.
- Helyes légzéstechnika.
- Játékos gyakorlatokkal mozgás és a hangadás összekötése (hangutánzás).
- Testséma, téri tájékozódás, nagy és finommozgások fejlesztése.
- Pontos érthető utasítás feldolgozása, mozdulatokkal történő végrehajtása.
- Szókincsbővítés. Téri relációs viszonyszavak gyakorlása (névutók).

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

- A gyerekek örülnek a mozgásnak, szívesen élnek a mozgáslehetőségekkel.
- Testi fejlődésük kiegyensúlyozott, erőnlétük, teljesítő képességük növekszik, s ez lehetővé teszi a sikeres iskolai munkát.
- Mozgásuk harmonikussá, összerendezetté válik, képesek azt szándékosan irányítani.
- Cselekvőképességük gyors, a mozgásban kitartóak.
- Fejlődik testsémájuk, térbeli tájékozódásuk.
- Finommotorikájuk, szem-kéz koordinációjuk fejlődése eléri az írás elsajátításához szükséges szintet.
- Testi szükségleteit szándékosan irányítani tudja.

Az óvodapedagógus feladatai:

- használja ki a gyermekek életkorából adódó mozgáskedvét, mozgásszeretetét és biztosítsa a spontán mozgáslehetőségeket,
- rendszeres mozgással segítse elő erőnlétét, fizikai állóképességének növekedését,
- vegye figyelembe a gyerekek egyéni szükségleteit és képességeit,
- a fejlesztésre szánt anyagot játékos formában építse be a kötött és kötetlen tevékenységekbe,
- motiválja a gyermekeket a feladatok bemutatásával, személyes hozzáállásával,
- használja ki az udvar és a tornaszoba adta lehetőségeket,
- építsen a gyermekek kitartására, bátorságára a differenciált feladatvégzésnél,
- a mozgásfejlesztés megszervezésénél korcsoportját vegye figyelembe,
- minden izomcsoport részesüljön erősítő, nyújtó hatásba,
- váltogassák egymást a könnyebb és a nehezebb gyakorlatok,
- ne maradjon el a megfelelő bemelegítés,
- biztosítsa a játékoságot a mozgásos tevékenység során,
- a gyakorlatok ismétlésével segítse elő a motoros képességek fejlesztését.

VII.6. A külső világ tevékeny megismerése

A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti-emberi-tárgyi környezet formai, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszony alakul ki a természethez, az emberi alkotásokhoz, megtanulja azok védelmét, az értékek megőrzését. A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok, néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, a családi és tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét. A gyermek a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is a birtokába jut és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér-sík- és mennyiségsszemlélete.

A gyermek természetében rejlik a nyitottság, amely fogékonnyá teszi őt a világ szépségei iránt. A gyermek megismerésének alapja az érzékelés, a tapasztalás, a tevékenység. Erre építünk a környezettel való kapcsolatának építésében, a környező világ megismertetésében, amely a közvetlen, a valós környezetben történik. A környezettel való ismerkedés is az óvodai élet egészében érvényesülő folyamat, amely a környezettel való kapcsolattartáson, a hétköznapi élet apró történésein keresztül valósul meg.

A tevékenység tartalma:

- Az óvoda épületével, közvetlen környezetével (gyülekezetünk épületei, parókiaudvar, templom, templomudvar) való megismerkedés, hogy otthonos biztonsággal mozogjanak benne a gyerekek.
- Séták, kirándulások (elsősorban az óvoda környékén, de néha távolabbra is).
- Élősarok gondozása, megfigyelése.
- Kerti munkák, madarokról való gondoskodás.
- A környezet megóvására irányuló tevékenységek végzése. (szelektív hulladékgyűjtéssel való ismerkedés, falevél összegyűjtése, kerti virágok öntözése, óvása)
- Élmények, megfigyelések a természetben (kezdve az udvaron).
- Hagyományok, szokások, ünnepek ápolása.
- A természetről szóló irodalmi alkotások megismerése.
- A környezetet (természeti és társadalmi) bemutató könyvek forgatása, képek nézegetése.
- A gyülekezeti életbe való bekapcsolódás.
- Az udvari élet, a játék során spontán kialakuló élmények átélése.
- Részvétel a közlekedésben.
- Spontán, vagy szervezett beszélgetések társadalmi jellegű élményekről (pl.: család).
- **Matematikai ismeretek szerzése a tevékenységekben:**
  - A számfogalom megalapozására mérési, összehasonlítási tevékenységek halmazokkal.
  - Építéssel, síkbeli formákkal, alkotásokkal geometriai tapasztalatok szerzése.
  - Tükörrel való tevékenység.
  - Különböző tulajdonságok - összehasonlítása, összemérése (hosszúság, magasság, mélység).

- Halmazok létrehozása, összehasonlítása, bontása.
- Relációk felfedezését, ítélőképesség alakulását segítő tevékenységek.

Anyanyelvi nevelés megvalósulása:

- Ismeretek bővítése, mélyítése, gondolkodás fejlesztése.
- Kommunikációs készség alakítása beszédviselkedési,- magatartási szokások, szabályok gyakorlásával.
- Tevékenységekkel kísért verbális feldolgozás (cselekvések, névmások, téri irányok, arányok, élőlények, tárgyak, természeti és társadalmi jelenségek megnevezése.).
- Beszédkedv fokozása, beszédgátlás oldása, nyelvi igényesség kialakítása
- Beszédfegyelem alakítása

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Közvetlen környezetüket ismerik, biztonsággal tájékozódnak benne.
- Be tudnak mutatkozni, személyes adataikat ismerik (lakcím, saját nevük- az udvarias bemutatkozás módja -, szüleik pontos neve, saját életkoruk, szüleik foglalkozása, testvéreik neve).
- El tudnak igazodni a családi kapcsolatokban.
- Ismerik a környezetükben élő állatokat, növényeket, a róluk való gondoskodást.
- Ismerik a házi és vadállat fogalmát, ismernek házi és vadállatokat, madarakat, rovarokat.
- Megnevezik saját testrészeit, érzékszerveiket.
- Különbségek tudnak tenni az évszakok között, tudják a napok, hónapok, napszakok sorrendjét, a napszakokhoz kapcsolódó tevékenységeket.
- Megnevezik a közlekedési eszközöket, ismerik az elemi közlekedési szabályokat.
- Ismerik lakóhelyük nevezetességeit, művészeti alkotásait.
- Ismerik a gyülekezeti élet szokásait, hagyományait.
- Tudják, hogy a világ szépségeit, valamint saját életüket is, a Teremtő Istennek köszönhetik.
- Ismerik a legfontosabb ünnepeket.
- Kialakul igényük a környezetük megóvására.

- **A környezetben lévő matematikai összefüggéseket fölismerik, matematikai fogalmaik alapszinten kialakulnak.**
  - 10-es számkörben kialakul szám – és mennyiségfogalmuk.
  - Képesek alapvető matematikai műveletekre: összehasonlítás, sorba rendezés, szétválogatás, pótlás, megadott és önálló szempontok szerint is.
  - Képesek geometriai tulajdonságok megfigyelésére.
  - A térbeli tájékozódásban a jobbra-balra irányok és állások megkülönböztetése.
  - Értik és követik az irányokat, helyeket, kifejező névutókat (pl.: alá, fölé, mellé, közé, stb.).
  - Képesek rész és egész viszonyának megfigyelésére.
  - Biztonsággal végeznek mennyiségi és minőségi összehasonlításokat.
  - Igaz és hamis állításokat meg tudnak különböztetni.
  - Az általánosítás olyan szintjére jutnak, amelyben kifejeződik az őket körülvevő világban gyakori gyűjtőfogalmak ismerete.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Tervezze meg tudatosan a tanulási folyamatot, készüljön fel átgondoltan, de legyen szabad, rugalmas a megvalósításban.
- Minél több alkalmat teremtsen a természettel való találkozásra, tapasztalatszerzésre.
- Szervezzon tapasztalatszerző kirándulásokat a városi környezetben is.
- A megismerési folyamat megszervezése tevékenységközpontú legyen, minél több érzékszervet működtessen.
- Biztosítsa a tevékeny megismerés feltételeit (alkalom, idő, hely, eszköz).
- Alakítson ki szép környezetet a gyermekek számára, ebbe a formáló munkába vonja be a gyerekeket is. (környezet esztétika)
- Biztosítsa az óvodai környezet biztonságosságát.
- Az étkezés keresztyén kultúrájának biztosítása: imádság, asztali ének éneklése, kulturált beszélgetés étkezés közben, udvarias magatartás; az ételek nevét mindig mondja el, ne adjon teret az étellel kapcsolatos hálátlanságnak.
- Tudatosítsa, hogy Isten ajándéka a környezetünk (a természeti és a társadalmi is, pl. a róluk gondoskodó felnőttek, a gyülekezet, az óvodai gyermekközösség, a város, stb.). Neki felelősséggel tartozunk környezetünk iránt.

Matematikai ismeretek intenzív fejlesztése

A matematikai nevelés a családi és az óvodai élet területén megjelenő tevékenységek, szituációk alkalmával folyamatosan történik. A gyermeki kíváncsiság, a megismerési vágy, a kérdések megválaszolása, az előttünk lévő lehetőségek kihasználása során kell megalapozni a matematikai beállítódást, szemléletet. A természetes környezetben szerzett tapasztalatok, cselekedetek során lehetőségünk van matematikai összefüggések meglátására, számlálásra.

Egyes foglalkozási területekbe, játékba, munkába ágyazva együttesen közvetítjük a matematikát.

Az 5-6-7-8 éves korban a gyermekek viszont már igénylik és alkalmasak arra, hogy kisebb - nagyobb csoportokban irányított formában, kötelező módon is elsajátítsák azokat az ismereteket, amelyek szükségesek a matematikai részképességek, képességek, gondolkodási műveletek fejlesztéséhez: érzékelés, észlelés, megfigyelés, ok-okozati összefüggések megláttatása, probléma meglátás, megoldás képessége. Ebben a szakaszban az óvónők feladata a meglévő ismeretek felmérése, a matematikai ismeretek elmélyítése.

VII.7. Munka jellegű tevékenységek

„És fogta az Úristen az embert és helyezte az Éden kertjében,
hogy az művelje és őrizzé” (1Móz 2, 15)

A munka tevékenysége az óvodáskorú gyermek számára játékos jellegű, mégis a szükség motiválja.

A játékkal és a cselekvő tanulással egybeeső munka és munkajellegű tevékenység a személyiségfejlesztés, a munka a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök, képességek és tulajdonságok (kitartás, céltudatosság, felelősség, fegyelem, önállóság) alakításának fontos eszköze.

Célunk - a munkatevékenységek végzésével – a szolgáló élet alapjainak lerakása.

A csoporttársakkal együtt és értük végzett munka során alakulnak a közösségi kapcsolatokat, pozitív élmények átélésére ad lehetőséget, melyek újabb motivációként hatnak.

Törekedjünk arra, hogy a gyermek számára önként – örömmel és szívesen végzett, aktív tevékenység legyen a munka, pozitív élményeken keresztül értse meg, hogy Istentől kapjuk feladatunkat. Nem zárható ki azonban, hogy a gyermek tettei következményeként, nevelői

célzattal munkajellegű feladatot kapjon. Ez esetben is fontos az óvónői példaadás, a megfelelő segítségnyújtás, irányítás.

A munka jellegű tevékenységek során az alábbi elveket tartjuk szem előtt:

- Amit a gyermek meg tud tenni, ne tedd meg helyette!
- Vállalj némi kockázatot, hogy gyakorolhasson (Többet ér a gyakorlás, mint egy pohár, vagy a tökéletesség)!
- Érezze a bizalmadat, s ő is elhiszi: „képes vagyok rá”!

Az óvodapedagógus feladata:

- életkornak megfelelő feladatok adása,
- biztosítsa a munka feltételeit, eszközeit,
- tanítsa meg a gyermekeket a munka helyes menetére, a balesetveszély elkerülésére, a munkaeszközök helyes használatára; gyermekekkel való együttműködésre,
- segítse a feladattudat kialakulását,
- segítse a gyermeket az önkiszolgálásban: jártasság kialakulásában, munkafogások megtanulásában, egyre önállóbb munkavégzésben,
- biztassa a gyermeket az alkalmoszerű munkák vállalására,
- nevelje a gyermeket a teremtet világ tiszteletére és a hozzá kapcsolódó feladatok elvégzésére, saját és mások elismerésére, megbecsülésére,
- tanítsa meg a gyermeket a hálaadás szóban történő kifejezésére,
- a néphagyományokhoz kötődő ünnepekre való készülődés során ismerkedjenek meg olyan munkatevékenységekkel, mint pl. mézeskalácssütés, tojásfestés, termések gyűjtése stb.,
- az óvónő álljon mindig modellként a gyermek előtt. Értékelése legyen mindig konkrét, reális, vagyis saját magához mérten fejlesztő.

Munka jellegű tevékenységek az óvodánkban:

<i>Önkiszolgálás:</i>	testápolás (egészségvédelem), étkezés (kulturált), öltözködés (rendezett külső megjelenése).

Környezet rendjének megőrzése: rendrakás,
                                                                                 teremrendezés,
                                                                                 terem felsőprése.

Alkalomszerű munkák: kisebb megbízatások teljesítése.

Naposi munka: étkezéshez szükséges teendők elvégzése,
                                                                                 foglalkozáshoz szükséges eszközök előkészítése.

Egyéb: a környezet-, növény- és állat gondozás:
                                                                                 a csoportszobákban lévő növények ápolása,
                                                                                 a csoport kiskertjének gondozásában való
                                                                                 segédkezés, udvarunk fáinak, bokrainak védelme,
                                                                                 egész évben a madarak etetése és itatása,
                                                                                 a madáretetők folyamatos élelemmel való feltöltése,
                                                                                 szelektív hulladék gyűjtése, ürítése.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- a gyermekek végezzék el az önmagukkal kapcsolatos, önkiszolgáló feladatokat,
- vállaljanak a társuk érdekében is munkatevékenységet, azt örömmel és önként tegyék,
- teljesítsék a számukra adott feladatokat, ismerjék a munka menetét,
- becsüljék meg a másik munkáját,
- érezzék a környezet és az ember kölcsönhatását,
- ismerjék a munkaeszközök helyes használatát.

VII.8. Tevékenységben megvalósuló tanulás

„A ti hitetek mellé ragasszatok jó cselekedetet, a jó cselekedet mellé tudományt”

(II. Péter 1,5)

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése.

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

Az óvodás korú gyermeket természetes tevékenységi vágya utánzásra, cselekvésre ösztönzi. Eközben hasznos tapasztalatokra tesz szert, tanul, fejlődik.

A kíváncsiság, a felfedezést, a megtapasztalás élménye teszi érdeklődővé, nyitottá, probléma érzékennyé a gyermeket. A tanulási folyamat során a gyermekeknek lehetőségük van a próbálkozásra, tévedések utáni újrakezdésre, a hibák javítására minden következmény nélkül. Így olyan attitűdöket alakítunk, amelyek képessé teszik a gyermeket arra, hogy váratlan élethelyzetekkel megbirkózzanak és egyre több örömet leljenek az önfejlesztő tanulásban. Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését támogatja.

A tanulási tevékenység közvetlen célja, az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése. A gyermekek képességeit, készségeit úgy fejlesszük, hogy az érzelmileg motivált cselekvő gondolkodási szintről eljuttassuk a konkrét fogalmi gondolkodás elemi szintjére.

Feladatunk az attitűdök erősítése, képességek fejlesztése, melynek során a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire építünk. Mindezt a gyermekek természetes kíváncsiságára cselekvő aktivitására, felfedező kedvére a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztaláson alapuló tanulási folyamatban kívánjuk elérni. Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

A tanulás lehetséges formái:

- utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás,
- spontán játékos tapasztalatszerzés,

- játékos, cselekvéses tanulás,
- a gyermeki kíváncsiságra, kérdésekre, érdeklődésre épülő ismeretszerzés,
- gyakorlati probléma- és feladatmegoldás,
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés és tapasztalatszerzés, felfedezés,
- gyakorlati problémamegoldás.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- A spontán érdeklődésen túl kialakul a tanulási kedv, a megismerési vágy.
- A gyermekek ismeretei rendeződnek, pontosabbá válnak.
- Érzékelésük, észlelésük, megfigyelő képességük differenciáltabbá válik.
- Figyelmük, emlékezetük tartósabb lesz.
- Gondolkodásuk az elemi fogalmi gondolkodás felé fejlődik.
- Képesé válnak problémák felismerésére, megoldására.
- Felismernek egyszerűbb összefüggéseket.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A tanulási folyamat során minél több lehetőséget biztosítson a próbálkozásra, tapasztalatszerzésre, gyakorlásra.
- A tapasztalatszerzést minél komplexebb módon szervezze meg.
- Minél több érzékszervet működtessen a tapasztalatszerzés során.
- Az ismeretanyag megválasztásánál tartsa szem előtt a „keveset jól” elvét, a helyi tapasztalatszerzési lehetőségeket, a gyermekek meglévő tapasztalatait.
- A gyermekek megismerési vágyára, kíváncsiságára, érzelmi beállítottságára, önkéntelen figyelmére támaszkodva irányítsa a megismerés, a gondolkodás folyamatát.
- Vegye figyelembe a gyerekek önállósági vágyát, játékosságát, gondolkodásuk életkori sajátosságait (pl. cselekvésben való gondolkodás). Egyéni fejlettségüket szem előtt tartva differenciáltan fejlessze a gyerekek gondolkodását, vegye figyelembe a sajátos nevelési igényű gyerekek szükségleteit.
- Törekedjék olyan légkör kialakítására, amelyben a gyermekek minél természetesebben, szorongások nélkül és érdeklődéssel végzik tevékenységüket, mindig biztosítsa a javítás lehetőségét! A gyermek mindig érezze, hogy bátran kérdezhet, kérdései nem maradnak válaszolatlanul (legfeljebb néha még az óvó néninek is utána kell néznie).

- A hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű, ill. sajátos nevelési igényű gyermekek tanulási folyamatát kísérje nagyobb figyelemmel, szükség esetén kérje szakember segítségét. Minden gyermek fejlődését kövesse nyomon az egyéni fejlődési naplóban, de az ilyen gyermekről részletesebben készítsen főljegyzéseket.

VII.9. Néphagyomány ápolás

Óvodapedagógusaink a néphagyomány – ápolást, a népi kultúra őrzését feladatuknak tekintik, mert meggyőződésünk, hogy a hazaszeretet egyik legfőbb eszköze.

Az óvodapedagógus feladata, hogy

- beépítse a gyermekek nevelésébe azokat az értékeket, amelyek folklórban megőrzésre érdemesek.
- olyan miliőt teremtsen, amelyben az óvodába lépés első pillanatától a nevelés szerves része a hagyományápolás.

Így a modern világgal ötvözve tovább él a népi kultúra, s a mai gyermekek is megtalálják benne a szépséget, örömet és követendőt.

Az óvoda természetes közege a hagyományőrzésnek. A népi kultúra gyermektől - gyermekig, óvónőtől - óvónőig, szájról - szájra hagyományozódik. A program e részének megvalósítása olyan óvónőt igényel:

- aki ismeri és szereti a folklórt, képes azonosulni azzal,
- tudja a népszokások eredetét,
- ismeri azok lényegét, hiedelemvilágát, jelképeit,
- jártasságra tett szert a kézművességben,
- számos népmesét, népi játékot ismer.

Fontosnak tartjuk a helyi hagyományok megismerését, gyűjtését, azokból való merítést.

A néphagyományok tartalma az éves tevékenységformákban:

Verselés, mesélés:

- népmesék, mondókák, közmondások, rigmusok,
- időjárások, névcsúfolók, találós kérdések.

Ének zene, énekes játék, gyermektánc:

- mondókák,
- énekes gyermekjátékok,
- népdalok,
- hangszeres népzene.

Rajzolás, mintázás, kézimunka:

- tárgykészítő népi játékok,
- sodrások, fonások, szövések,
- gyöngyfüzés, agyagozás,
- mézeskalácssütés,
- nemezelés.

A külső világ tevékeny megismerése:

- találós kérdések,
- népi jóslások,
- jeles napok,
- népszokások.

Mozgás:

- ügyességi- és sportjátékok.

VIII. Az óvodai élet megszervezése**Csoportszervezés:**

A csoportok szervezését a beiratkozó gyerekek összetétele határozza meg: életkori megoszlás, sajátos nevelési igény. Szükség esetén nem zárkozunk el részben osztott csoportok szervezésétől, de törekszünk a homogén korcsoportok szerinti csoportbeosztásra.

VIII.1. A tevékenységi formák szervezése

- **Játék:** Az óvodai élet központi tevékenysége, erre kell a legtöbb időt fordítani. A tevékenység szervezésénél a legfőbb szempont a játék szabadságának biztosítása

- **Munka jellegű tevékenységek:** A ráfordított időt rugalmasan, az adott tevékenységnek, a begyakorlottság szintjének megfelelően kell biztosítani. Óvodáskorban elsősorban az önkéntességre támaszkodunk a szervezésnél. A munkatevékenységek során tekintettel kell lenni a sajátos nevelési igényű gyermekekre, képességeikhez mérten őket is be kell vonni, kompetenciaélményekhez kell juttatni.

- **Tevékenységekben megvalósuló tanulás,**

Tevékenységekben – játék, munka és az egész napi lehetőségeket kihasználva a játék időben valósul meg, valamint az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretben.

- **A tanulás lehetséges formái:**

- utánzásos, minta – és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás,
- spontán játékos tapasztalatszerzés,
- játékos, cselekvéses tanulás,
- gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés,
- gyakorlati problémamegoldás,
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés.

A tervezetten szervezett tevékenységek formái:

- Mikrocsoportos, egyéni, alkalmanként frontális

VIII.2. Hetirend

A gyermek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket. Az óvodapedagógus a hetirend kialakításakor a rendszeresség mellett a csoport szükségleteihez igazodva, a fejlesztési célok megvalósítása érdekében eltérhet a csoportnaplóban dokumentált rendszertől.

VIII.3. Az óvodai élet időbeosztása – napirend

A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermekek egyéni szükségleteihez. Folyamatosság és rugalmasság jellemzi, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét. Az óvodapedagógus a feladatokat körültekintően, együttműködve a gyermekek igényeire figyelve együtt végzi a dajkával. Biztosítjuk a viszonylagos állandóságot és a rendszeresen egymást követő, vagy párhuzamosan végezhető, de rugalmas tevékenységet. Ezáltal érzelmi biztonságot teremtünk meg a gyermekben. Nagy hangsúlyt fektetünk a tevékenység közötti harmónikus arányok kialakítására.

Csoportjaink általános napirendje

7 ⁰⁰ - 7 ³⁰	Gyülekező összevontan
7 ³⁰ - 9 ³⁰	Szabad játék, játékba integrált tanulás, egyéni vagy mikro csoportos folyamatos tevékenység, testápolási teendők ellátása, tízórai
9 ³⁰ - 10 ³⁰	reggeli áhítat vagy bibliai ismeretek, kezdeményezés, tevékenység, fejlesztés
10 ³⁰ - 12 ⁰⁰	udvari játék, levegőzés, séta, környezet megszerettetése, saját személyükkel kapcsolatos testápolási tevékenységek
12 ⁰⁰ – 12 ⁴⁵	ebéd, tisztálkodás, fogmosás
12 ⁴⁵ - 15 ³⁰	mindennapi mese, pihenés, testápolási teendők, uzsonna
15 ³⁰ – 17 ⁰⁰	udvari játék, játékos egyéni fejlesztés, speciális fejlesztés
17 ⁰⁰ - 17 ³⁰	ügyelet, hazabocsátás

Az óvodapedagógus feladata a napirend összeállításánál

- vegye figyelembe a csoport összetételét,
- a gyermekek életkori megoszlását,
- a játék tevékenység elsődlegességét,
- törekedjen a stabilitásra és rugalmasságra, valamint az ésszerű folyamatosságra.

VIII.4. Az óvodai nevelés tervezése

- Éves anyaggyűjtés
- Tevékenységi tervek készítése (1-2-3 hetenként a gyermeki érdeklődéstől függő időintervallumban)

- Napi felkészülés feljegyzései
- Csoportnapló folyamatos vezetése (tartalma megegyezik a törvényi előírással)
- Fejlődés nyomon követése minden gyermekről évente kétszer feljegyzés rögzítése. A megfigyelésekről, fejlődésről a szülők tájékoztatása évente 2 alkalommal, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében 3 havonta.

DIFER mérése alapján egyéni fejlesztési terv készítése és az eredmény rögzítése.

Anamnézis felvétele az új gyerekekről.

A befogadás tapasztalatainak feljegyzése.

Családlátogatásról feljegyzés készítése.

Felvételi mulasztási naplóban pontos adatrögzítés és folyamatos napi szintű vezetése.

- Tevékenységi tervek készítésénél figyelembe vesszük a gyermek érdeklődését, tapasztalatait, szükségleteit.

Biztosítjuk, hogy a gyermek megtapasztalja és átélje az eseményeket. A felnőttnek segítő és nem irányító szerepe van. Differenciálásra épül. Közös élmények biztosítása, mely sokféle készséget fejleszt, érzelmeket gazdagít, személyiséget formál. A témához kapcsolódó anyagok gyűjtése. A gyermekek élményeinek megjelenítése fotókon, gyermekmunkákon keresztül.

IX. Az óvoda ünnepei

Az ünnepek fontosak az ember életében és ez a teremtetési rend része. Lelki szükségletünk, hogy a hétköznapiakat megszakítsuk, az ünnepléseink új lendületet adjanak. Azonban annak is jelentősége van, hogy értékrendet tükröz és közvetít, hogy mit ünneplünk, mi emelkedik ki az életünkben, hogyan ünnepelünk.

Óvodánk ünneplési szokásait, rendjét ennek megfelelően alakítjuk ki. E napoknak örömmel teltnék, bensőséges, isten közeli légkörűnek, oldottnak kell lennie. Az ünneplés alkalmat teremt az óvoda belső közösségének ápolására, a családokkal való kapcsolat elmélyítésére, a gyülekezethez fűződő identitás épülésére, nemzeti identitásunk erősítésére.

Az ünneplésben kiváltképpen megmutatkozhat óvodánk református keresztyén szellemiségének tartalma, szépsége. Óvodánkban törekszünk arra, hogy magunk is vágyakozzunk, bátorítsuk a családokat is a gyülekezet közösségében a vasárnap ünnepi megszentelésére.

Óvodánk ünnepi alkalmai:

A gyermekek születésnapja, névnapja: Ilyenkor a csoport egésze bensőségesen együtt van. Énekléssel, születésnapkor a szülinapos életkorának megfelelő számú gyertya gyújtásával, apró kedveskedéssel köszöntjük a születésnapját, névnapját ünneplő gyermeket. A csoport közösségében imádkozunk is érte (ebben az imádságban megköszönjük, hogy ő megszületett, hálát adunk, hogy az ünnepelt közénk tartozik, kérjük, hogy Isten szeretete őrizze egész életében).

Nemzeti ünnep: október 23. Csoportonként, rövid megemlékezés formájában szervezzük. Az ünnepek társadalmi tartalmából annyi ismeretet közvetítsen az óvodapedagógus, amennyit az adott gyermekcsoport képes befogadni.

Mikulás: A gyermekek megismerik Miklós püspök történetét. A Mikulás „ellátogat” óvodánkba, átadja az ajándékot a gyerekeknek. A Mikulás alakjával, kedves, nagyapós, mesebeli jellegű alakot jelenítünk meg.

Advent: Az ünnep tartalma Jézus születésére való várakozás. Hétfői napokon meggyújtjuk az adventi gyertyát az adventi koszorún. A december (sőt az adventi előkészületek már novemberben elkezdődnek) a várakozás, készülődés jegyében telik: adventi koszorú készítése, a karácsonyfa díszének közös készítése, mézeskalácssütés, üdvözlő kártyák készítése, ajándékkészítés.

Ezekbe az érdeklődő családokat is szívesen bevonjuk, törekszünk érdeklődésük fölkeltesére.

Karácsony (Jézus Krisztus megszületésének, Isten testet öltésének ünnepe)

Két helyszínen rendezzük meg. Először az óvodában, amikor mi felnőttek kedveskedünk a gyerekeknek. Ezzel példát mutatunk, adni legalább olyan öröm, mint kapni. Ez az alkalom szeretetvendégséggel zárul, melyre a szülőket is meghívjuk.

Valamint a református imaházban gyermekeink adnak műsort szeretteiknek. Itt megkapják a gyülekezet ajándékát.

Farsang - Vidám nap

Február első felében tartjuk vidám napunkat, melynek lényege, hogy jelmezbe öltözünk és rendhagyó napot élünk át közösen. Megszervezésénél arra figyelünk, hogy ne essen bele a böjti időszakba. Megjelenő gyermeki tevékenységek: versenyjátékok, gyorsaságot, ügyességet fejlesztő játékok, vendégségbe megyünk a többi csoportba, pizsama parti stb.

Nemzeti ünnep: Március 15. Kokárdával várjuk a gyerekeket ezen a reggelen. Csoportonként emlékezünk meg az ünnep tartalmáról, ahol elhangozik nemzeti imádságunk: a Himnusz.

Húsvét: Húsvét (Jézus Krisztus feltámadásának ünnepe)

A nagypéntek megelőzi a húsvét ünnepét, ám mi az örömhírré tesszük a hangsúlyt, Jézus Krisztus feltámadott, így a gyermekekben nem keltünk félelmet, és az igazságot sem torzítjuk el. Az ünnepet megelőző időszakban a gyermekek tevékenységei lehetnek pl.: ágak rügyeztetése, tojásfestés, sütés, kosárfonás

Anyák napja: Az életet, szüleinket Istentől kapjuk, Neki vagyunk hálásak értük. Ennek ünneplését az imaházban, az istentiszteleten való részvétel keretében tartjuk, egy gyermekcsoport szolgálataival. Csoportonként az óvodapedagógusok szervezik meg anyák napi műsorukat.

Gyermeknap – családi nap Változatos meglepetésekkel készülünk rá (táncház, bábszínház, játszóház, buborék show, ugráló vár, kézműves tevékenységek, kirándulás stb.) A szülőkkel közösen főzünk, részt vesznek a versenyjátékokban.

Nagycsoportosok búcsúja: Évzáró ünnepély keretében hálát adunk az eltelt évért.

Műsorunkban az év közben tanult dalokból, versekből, mesékből, óvodában is énekelhető egyházi énekekből, bibliai történetekből adnak elő a gyerekek. Külön köszöntjük az édesapákat, ezt követi a nagycsoportosok búcsúztatása, ajándékkal kedveskedünk nekik.

Kirándulás: Minden csoport a tanév alatt legalább egyszer külső helyszíni tevékenység keretén belül, kirándulást szervez a saját csoportjának.

X. Az óvoda szakmai dokumentumai

A pedagógiai, szakmai munkáért az óvoda vezetője a felelős.

1. Alapvető szakmai dokumentumunk a pedagógiai programunk.
2. Az óvoda működési terve (éves munkaterv), mely a helyi pedagógiai programunkra és a minőség irányítási programunkra épül.
3. Felvételi és mulasztási napló.
4. Csoportnapló, melynek részei:
  - a csoportok éves terve (tevékenységi területek anyaga),
  - csoportok éves szokás - szabályrendszere,

- tevékenységterületek félévi ütemterve, mely az aktualitások jegyében rugalmasan változtatható,
- nevelési tervek értékelése félévenként.

Csoportnapló ellenőrzésének szempontjai:

- a gyermekek fejlettségi szintjére alapozott célok és feladatok,
- a gyermekek életkori sajátosságához igazodó tevékenységek,
- életkori sajátosságokra épülő készség – képesség fejlesztés,
- a tervezési ciklusok határidejének betartása,
- a csoport neveltségi szintje,
- sajátos arculatunk megjelenési módjai mindennapjainkba.

5. Egyéni fejlődési napló, melyet folyamatosan, de legalább félévente rögzítünk

- A kimenet évében jogszabály (11/1994 (VI.8) MKM rendeletet módosító 32/2008.(XI.24) OKM rendelet 20/B§ alapján) és a MIP csoport szempontjai szerint értékelünk, 1 évig megőrizzük.
- Gyermekek fejlettségét mutató egyéb munkák.

Az óvodai csoportok ellenőrzési és értékelési rendszere

Ellenőrzés formája: tervszerű (építő jellegű)

A csoportban folyó ellenőrzés tartalma:

- A hívó életre nevelés megjelenése a nap folyamán.
- A csoport hangulata, légköre (gyermek - gyermek, gyermek - óvónő kapcsolata).
- Konfliktusok megoldása.
- Helyzetfelismerés játéktevékenységben, munkában, nevelési helyzetek megoldása.
- Témaválasztás megfelel-e a szakmai követelményeknek (tisztá forrás felhasználása, aktualitás, életkori sajátosság, stb.).
- Milyen nevelő hatása van az adott témának.
- Szabály, szokásrendszer kialakítására törekvés.
- Nevelési stílus.

Dokumentumelemzés

- Csoportnapló: évi két alkalommal: február vége, augusztus 31.
  - nevelési terv, tevékenységek tervezésének ellenőrzése
  - személyiséglapok vezetésének ellenőrzése: február vége, augusztus 31.
- Felvételi és mulasztási napló ellenőrzése: háromhavonta.
- A tervszerű ellenőrzés megadott szempontok alapján, előre megbeszélte időpontban történik (évi alkalommal).

A fejlesztő munka ellenőrzése, elemzése, értékelése:

- A gyermek erkölcsi képzetének és ítéletének alakulása. Etikai értékrend alakulása.
- Gondozási, egészségügyi szokások ellenőrzése.
- A gyermek testi fejlettségének, mozgásának, beszédfejlődésének vizsgálata.
- Értelmi képességek, gondolkodás fejlettsége, közösségi magatartás, feladattudat (szabálytudat, társas kapcsolatok, akarat, viselkedés).

Az értékeléseket fejlettségmérő lapok alkalmazásával, megfigyeléssel, szociometriai vizsgálattal végezzük, a személyiséglapokhoz csatolva. A gyermek megfigyelése elsősorban a játéktevékenységben történik.

XI. Az óvoda speciális szolgáltatásai

Óvodánk a szülők kérésére szolgáltatásokat is szervez.

- Néptánc
- Kézműves tevékenység
- Ovi-foci
- Igény szerint angol nyelvi előkészítés

XII. Gyermekvédelem az óvodában

Az óvodában folyó gyermekvédelem célja, hogy a gyermekek problémáit minél korábban felismerjük, minél hatékonyabban kezeljük, megelőzzük súlyosabbá válásukat. Hitünk szerint, a gyermeknevelés feladatát a családok kapták az Istentől. Így a család számunkra olyan, amit

óvni és védeni kell. Ebben segítségünkre van a fenntartó Egyház, melynek felvállalt feladata, hogy a családok mögött és a nevelési intézmények mellett álljon. A gyermek fejlődését az óvoda csak a szülővel egyetértésben tudja biztosítani. A gyermekvédelem rendszerében fontos feladatokat látunk el, mint nevelési - oktatási intézmény.

Lehetőségeink:

- a szülők figyelmének felhívása a gyermek fejlődési sajátosságaira,
- családlátogatás, nevelési segítség (szükség szerint többször is),
- fejlesztő felzárkóztató óvodai programok szervezése,
- a gyermek Nevelési Tanácsadóba irányítása,
- javaslat egészségügyi ellátás igénybevételére,
- rendszeres és rendkívüli gyermekvédelmi támogatásra való javaslattétel,
- karácsonyi ajándékosztás.

Feladataink:

- gyermeki jogok védelme,
- minden gyermek részére biztosítani a fejlődéshez szükséges feltételeket,
- biztosítani a lehetőséget, hogy szükség esetén leküzdhesse születésénél, családi, vagyoni háttérénel vagy bármely okból fennálló hátrányait,
- családokkal, szülőkkel tapintatos személyes viszony kialakítása,
- titoktartási kötelezettségünk betartása,
- közreműködés a gyermekek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában.

A gyermekvédelem koordinátora az iskola gyermekvédelmi felelőse.

XIII. Integrált nevelés

„Mi erősek pedig tartozunk azzal, hogy az erőtlenek gyengeségeit hordozzuk, és ne a magunk kedvére éljünk. Mindegyikünk a felebarátjának kedvezen, mégpedig annak javára, épülésére.”
(Rom 15:1-2)

Formája: Az integráció megvalósításánál figyelembe kell venni a sajátos nevelési igényű gyermeket, a csoport érdekeit, a gyermekek optimális fejlődése érdekében. A csoportlétszám kialakításánál figyelembe kell venni, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek több törődést igényelnek, ezért egy csoportba maximum 2 gyermeket integrálunk. Az ilyen gyermek a csoportlétszámot a szakértői vélemény javaslata mértékében csökkenti.

A felvétel kritériumai:

A tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye a gyermek állapotáról, integrálhatóságáról,

- a gyermekkel való személyes találkozás,
- a szülővel való elbeszélgetés.

A fejlesztés tervezése, a fejlődés nyomon követése:

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlődését a csoportban való jelenlétük megfigyelése után kialakított pedagógiai munkával végezzük. Törekszünk arra, hogy a közösség tevékenységeibe bevonjuk őket, a csoportban végzett foglalkozások tervezésénél erre mindig gondolni kell. Személyre szabott fejlesztésüket egyéni fejlesztési naplóban tervezzük meg, fejlődésüket itt követjük nyomon. A fejlesztő tevékenység tervezésénél figyelembe vesszük a gyermekekkel foglalkozó szakemberek tanácsait. Ha valamely gyermekkel szakember foglalkozik, arról ő vezet dokumentációt, aminek megismerésére igényt tartunk.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésének személyi feltételei:

- az óvodapedagógusok között fejlesztő pedagógusi képesítéssel rendelkezők alkalmazása,
- megbízási szerződéssel a felmerülő szakemberigény biztosítása,
- a továbbképzésekben a sajátos nevelési igényű gyermekekkel való foglalkozáshoz szükséges tanfolyamok előtérben tartása.

A sajátos nevelési igény kielégítésének tárgyi feltételei:

- az éves eszközfejlesztés során alkalmazkodunk a szükségletekhez,
- az óvoda épületében fejlesztő szoba nincs,
- az óvoda épülete nem akadálymentes.

XIV. Az óvoda kapcsolatai

XIV.1. Az óvoda és a családok kapcsolata

A gyermekeknek elsősorban a szüleiktől kell kapni a szeretetet, a megértést és a nevelést, melyre szüksége van. A Biblia mikor nevelésről szól, mindig a családot helyezi előtérbe. A keresztyén pedagógustól ez fokozott alázatot kíván, a gyermekek életében nem mi vagyunk a legfontosabb személy, hanem a szülő.

Feladatunk, a család és az óvoda együttműködésének megszervezése, a családok segítése a gyermek keresztyén lelkiségben való neveléséhez. Ezt nagy türelemmel, megértéssel és szeretettel kell tennünk. A gyermek fejlődéséért kölcsönös a felelősség, az együttműködésnek a célja mindig a gyermek optimális fejlesztése. Figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesítjük az intervenciók gyakorlatát, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait. A kapcsolattartás formáit és módszereit hozzáillesztjük a feladatokhoz és a szükségletekhez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában törekszünk a nyitottságra és a kezdeményezésre!

A jobb együttműködés megszervezéséhez ismernünk kell:

- a család értékrendjét, életvitelét, nyitottságát,
- a család szerkezetét, generációt, szülők kapcsolatát,
- a gyermek helyét a testvércapcsolatban,
- a szülők ambícióit, szokásait, hobbiját,
- a szülők gyermekismeretét, nevelési kérdésekben való jártasságukat,
- a család anyagi helyzetét, (lakásmegoldás, munkanélküliség),
- az óvodai neveléssel szembeni elvárásokat.

Az együttműködés és a kapcsolattartás formái:

- beiratkozás
- szülői értekezlet (tájékoztató - speciális témájú)
- anyás beszoktatás
- családlátogatás
- játszóházak
- nyíltnapok
- ünnepkörökhöz kapcsolódó nyitott rendezvények

- fogadó órák
- napi kapcsolat
- Szülők Szervezetével való együttműködés
- folyamatos tájékoztatás a gyermek fejlődéséről

XIV.2. Az óvoda és a fenntartó gyülekezet kapcsolata

Miért nélkülözhetetlen a gyülekezet és az óvoda kapcsolata?

- A gyermek tapasztalatot szerezhethet arról, hogy a felnőttek éppen olyan bizalommal, szeretettel és alázattal fordulnak Istenhez, mint ahogyan ezt az óvodai közösséggel átélte.
- Örömmel hallja az óvodában megismert bibliai történeteket, aranymondásokat, s ezek megerősítést jelentenek, igazi kincsé válnak számára.
- A gyülekezet tagjai megismerik óvodánk, nevelő munkánk áldásait, s felismerve a szolgálat fontosságát, segítik azt.

Kapcsolattartási formák:

- meghívjuk a gyülekezet lelkipásztorát, presbitériumát és az érdeklődő egyháztagokat az ünnepségeinkre,
- tanévnnyitó, tanévzáró istentiszteletre megyünk a templomba,
- Reformáció napján nagycsoportosaink ellátogatnak a templomba,
- karácsonyi ünnepségünket az imaházban tartjuk, melyre a gyülekezetet is várjuk,
- a Fenntartó Gyülekezet iskolalelkésze az alkalmazottak számára hitmélyítő alkalmat tart,
- anyáknapi köszöntő az imaházban,
- kiemelkedő jelentőségű intézményi eseményeinket hirdetik a vasárnapi istentiszteleten,
- a nyári bibliai táborban óvodapedagógusaink szolgálnak és óvodásaink is részt vesznek.

XIV.3. Az óvoda és az iskola kapcsolata

Az óvodánkban megkezdett intézményes keresztyénnevelés a gyerekek többsége számára az iskolában folytatódik tovább.

A tagóvoda-vezető, a pedagógusok rendszeres kapcsolatot tartanak az iskola vezetőjével, pedagógusaival. A kapcsolattartás célja az iskolába lépő gyermekek beilleszkedését megkönnyítő együttműködés kialakítása.

A nevelési év kezdetén együttműködési terv kialakítása, kölcsönös elfogadása.

Kapcsolattartási formák:

- óvodások iskolával való ismerkedése
- szakmai programokon való kölcsönös részvétel
- volt óvodásokkal kapcsolatos után követéses vizsgálat
- Közös sport és kulturális rendezvények
- Értekezletek
- Bemutató órán, foglalkozáson való részvétel
- Közös ünnepek, ünnepélyek, hagyományok

XIV. 4. Szakmai kapcsolatok

Óvodánk nyitott, gazdag kapcsolatrendszer kiépítésére törekszik:

- Egyházunk többi református óvodáival – különös tekintettel a környék óvodáira (szakmai találkozók, óvodavezetői munkaközösség, kölcsönös szakmai segítségnyújtás, stb.)
- Városi Bölcsőde, a gyermekek óvodába lépése előtt.
- A gyermekvédelem szervezetei: Szociális Szolgáltató Központ (Családsegítő Központ, Gyermekjóléti Szolgálat)
- Egységes Református Pedagógiai Szakszolgálat: logopédiagi, fejlesztőpedagógiai, gyógypedagógiai, gyógytestnevelési megsegítés az arra rászoruló gyermekeknek.
- Református Pedagógiai Intézet. (Országos Óvodai Szakmai Napok)
- Gyermekorvossal, védőnővel, gyermekfogászáttal való folyamatos kapcsolat építése.
- Jó kapcsolat kialakítására törekszünk a város önkormányzati óvodáival, iskoláival (szakmai napok, tapasztalatcserék).
- A közművelődési intézmények programjain részt veszünk. Művelődési ház, Könyvtár, Múzeum
- Törekszünk külhoni magyar óvodákkal kapcsolatot kiépíteni, - lehetőség szerint - szakmai kapcsolatot fenntartani.

XV. Óvodánk programjának megvalósításához szükséges eszközrendszer

Játék

Minden csoport rendelkezzen:

- Építő-, konstruáló-, mozgásos-, szerep- és szabály játékkal
- Babakonyhában bútorokkal, konyhai játékeszközökkel, babákkal, autósszőnyeggel, autóval
- Logikai játékokkal
- Fejlesztő játékokkal

Az óvoda rendelkezzen:

- Udvari játékhoz: homokozó játékokkal, ügyesség fejlesztő játékokkal, labdával, biciklivel, rollerrel, mászókával, csúszdával

Hitéleti nevelés

Minden csoport rendelkezzen:

- Bibliával, Gyermek Bibliával
- Keresztyén könyvekkel (gyermeknevelés, áhítatos, stb.)
- Szőnyeggel, a napi áhítatok megtartásához
- Flanel - táblával
- Dramatizáláshoz szükséges eszközökkel
- Énekeskönyvvel (Jézust áldja énekünk, Gyermekénekek óvodásoknak)
- Magnóval, kazettákkal

Óvoda rendelkezzen:

- Bibliai történeteket ábrázoló flanelokkal
- Bábkészlettel, bibliai történetek bábozásához
- Felkészülést segítő könyvekkel
- Keresztyén irodalommal
- Bibliai játékokkal (puzzle, memória, társasjáték)
- Diavetítő, bibliai témájú diafilmekkel
- Feladatlapokkal, színezőkkel
- Zenei kazettákkal

Mese- vers

Minden csoport rendelkezzen:

- Esztétikus mesesarokkal
- Bábokkal, bábtartóval
- Könyvekkel
- Magnóval
- Dramatizáláshoz kellékekkel
- Füzetten/albummal, amibe kiírják a szülőknek a tanult verseket, meséket, mondókákat

Óvoda rendelkezzen:

- Diavetítővel, diafilmekkel
- Videóval, videó kazettákkal
- Mesekazettákkal
- Bábparavánnal
- Fejdíszekkel, kesztyűsbábokkal

Ének – zene, énekes játék

Minden csoport rendelkezzen:

- Furulyával, dobbal, ritmusbottal
- Csörgővel, triangulummal, cintányérral, csengővel
- Hangsípval vagy hangvillával
- Barkácsolt ritmushangszerrel

Óvoda rendelkezzen:

- Egyházi zenei kazettákkal
- Dalos játékhoz kiegészítő eszközökkel (kendő, kalap, szoknya, fejdísz)

Rajzolás, mintázás, plasztikai munkák, sütés

Minden csoport rendelkezzen:

- Különböző méretű rajzlapokkal
- Színes papírokkal
- Hajtogató papírral
- Festékekkel, színes ceruzákkal (vastag és vékony)

- Zsírkrétákkal, pasztellkrétákkal
- Filctollakkal
- Textíliával, madzaggal
- Ecsetekkel
- Gyermekollókkal, felnőtt ollókkal, óvónői hegyes ollóval
- Gyurmával
- Fadarabokkal, termésekkel, magokkal, kavicsokkal
- Rafiával
- Ragasztóval
- Gipszel
- Tűvel, fonallal
- Vizuális tevékenységen használt terítőkkal

Óvoda rendelkezzen:

- Karcoló fával
- Süteményszaggatókkal
- Papírhoz formakiszűrővel

Mozgásfejlesztés

Minden csoport rendelkezzen:

- Tornapadokkal
- Zsámolyokkal
- Szőnyeggel
- Labdákkal
- Babzsákkal
- Ugráló kötelekkel
- Tornabotokkal
- Szalagokkal
- Vastag körkötéssel
- Karikákkal

XVI. A PEDAGÓGIAI PROGRAM JOGSZABÁLYI HÁTTERE:

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011.évi CXCV. törvény
- A kormány 137/2018.(VII.25.) kormányrendelete az óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- A 20/2012.(VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- A 32/2012.(X.8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvééről
- 2003.évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 2011.évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól
- Az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról
- 37/2014. (IV.30.)EMMI rendelet a közzétételéről
- Az 1998.évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról
- Alapító Okirat
- Szakmai Alapdokumentum

XVII. Legitimációs záradék

Intézmény OM azonosítója: 201658	
Fenntartó:	Tagóvoda-vezető:
..... aláírás	..... aláírás
Legitimációs eljárás	
Szülői Szervezet véleményezte: 2018. augusztus 28-án. Nevelőtestület elfogadta: 2018. augusztus 29-én. A Fenntartó jóváhagyta 2018. augusztus 30-án az Újfehértói Református Egyházközség Presbitériumának 10/2018 számú határozata alapján.	
A dokumentum jellege: Nyilvános	
Érvénybe lépése: 2018. szeptember 01.	
Ph.	